

ივერია

ეროვნული და დემოკრატიული მიმართულების გამოცემა

№30

IVERIA

EDITION PÉRIODIQUE EN LANGUE GÉORGIENNE

შ ი ნ ა ა რ ს ი

აგვისტოს აჯანყება

აკადემიკოს ნიკო კეცხოველის მოსაგონარი

მ . ქ .

მამა ილარიონი საქართველოს სამეფო კარის უკანასკნელი მოძღვარი?

მ . ქ .

რეცენზია ქართულ კინოზე (ინგლისური ტექსტი)

მ . ქ .

LA GEORGIE POLIGON D' ESSAI

წერილი რუსულ ეურნალს „ ვრემია ი ში „ (რუსულად)

გადმონაბეჭდი ა . ბაქრაძის წიგნიდან ილიაზე .

გენერალ კვინიტაძის წიგნის გამო

მ . ქ .

მინდია ლაშაურის ახალი წიგნი

სამგლოვიარო

არჩევნები სათვისტომოში

ცნობა მკითხველთა საუკრავდებოჯ

ეურნალის ფონდი

DECEMBRE 1986 PARIS

დღეს ჩ როცა ავვისტოს აჯანყებიდან უკვე ორმოცდახუთმა* წელმა განვლო, უზრადღებას იპყრობს ის, თუ რამდენად მოკლე დრო აშორებს ამ აჯანყების თარიღს, საქართველოს დაპყრობის თარიღიდან. - მხოლოდ სამიოდე წელი.

ისტორიისათვის ეს იმდენად მოკლე დროა, რომ კაცს ძალაუნებურად მიდრეკილება ებადება, ეს ორი ბრძოლა, რომლის დროსაც ორივეჯერ, ერთდაიგივე მხარე, ერთსადაიმთავე დამპყრობელს შეება, ერთ განუწყვეტელ მოვლენად მიიჩნის. და მართლაც: ეს ორი ბრძოლა, სინამდვილეში ერთდაიგივე ომის ორა ეპიზოდია - მაგრამ რამდენად განსხვავებული!

ჩვენი საქმის სასარგებლოდ საქირო და უმჯობესია, რომ სინამდვილეს თვალი გავუსწოროთ და საგნებს თავისი სახელი ვუწოდოთ. თუ 1921 წლის ომში ქართველი მებრძოლისა და ქართული ხმლის ხარისხი საქმაოდ ვერ გამოვლინდა, ავვისტოს აჯანყება ყველაზედ ბრწყინვალედ თუ არა, ერთ უბრწყინვალესად ჩაიწერება ბრძოლებითა და ამბოხებით სავე ქართლის მატთანში.

1921 წელს, ახლად აღორძინებული ორმილიონხევიანი ქართული სახელმწიფო, რომელიც შეძლების ფარგლებში უვლიდა და აშენებდა თავისთავს, მხელმწიფო იმ ერისა, რომელსაც ორიათასწლოვანი ბრძოლის ისტორია ჰქონდა და ასევე ხანგრძლივი კულტურული წარსული ებადა, ეს ქვეყანა რამდენიმეთელმა ათასმა ცუდად შეიარაღებულმა რუსმა დაამარცხა და დაიპყრო. როგორ მოხდა ეს? აქ დღეს უადგილოა ჩვენ ამის ანალიზს შევედგეთ. მხოლოდ, ვინაიდან თებერვლის ომი და ავვისტოს აჯანყება ამდენად ერთიმეორეზე გადაჯაჭვული მოვლენებია, მოკლედ აღვნიშნოთ, რომ თებერვალში განცდილი მარცხის პასუხისმგებლად ამათუმი პოლიტიკურ მოდღველის ან მხედრის გამოყვანა, მხოლოდ მიკერძოებული მიდგომა იქნება.

ყოველი ერის ცხოვრებაში არის სისუსტის პერიოდები. ეს მრავალ სხადასხვა მიზეზით შეიძლება იყოს გამოწვეული. ზოგჯერ დასუსტებას იწვევს სიმდიდრე, და ფუფუნება, ზოგჯერ უსახსრობამ შეიძლება შექმნას ანატორი განწყობილება. ჩვენი მაშინდელი სისუსტის მთავარი მიზეზი ჩვენივე ერის სულიერ განწყობასა და შეგნებაში უნდა ვეძიოთ. მხოლოდ სემპატიური სურათი რომ დაეხატოთ, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ფრად მომრავლებულ ნახევარინტელიგენტთა საზოგადოებაში გავრცელებულმა ახალმა, ვითომ საქაცობრიო იდეებმა, ხალხს დაავიწყა ცხოვრების ელემენტალური კანონი - რომ ოფლისა და სისხლის დაუდევრლად არაფერი გაშენებულა. - რომ სხვისი იმედი მხოლოდ მაშინ არსებობს, თუ სხვაც შენგან რამეს მოელის. და როს დაგვიდა გამოცდის ქაში, ჩვენ არც ვინმე მშველელი და არც ჩვენივე თავის დაცვისთვის საქირო მსხვერპლის ვადების უნარი აღმოგვანდა. ზემოდ ნახსენებ ახალ იდეათა ჯერ კიდევ ვაღვინთ, აჯანყების გამომწვევ მიზეზად ზოგნი ნივთიერ მოტივებს ასახელებენ. ასეთი აზრის გამოთქმა შეურაცხყოფაა ავვისტოს მსხვერპლთა ხსოვნისა. ისინი უფრო მაღალ იდეათათვის დაიხოცენ, ვიდრე მეტი ჭამა-სმისა და უკეთესი ჩაცმა დახურვისათვის თავის გაწირვა იქნება. და არც იყო ეკონომიური კრიზისი ან დღესტობა მაშინ საქართველშია, პირიქით, დამოუკიდებლობის ხანასთან შედარებით, ხალხი უკეთესადაც იცხოვრობდა. მაშ რამ გამოიწვია სასოწარკვეთა. რამ შიანიკა აჯანყებას ასეთი მასიური ხასიათი?

მთავარი ბიძგი აჯანყებას, თებერვლის დამარცხებით გამოწვეულმა მწარე გამოღვიძებამ მისცა. ყველამ დაინახა და ტოვლით იგრძნო თუ რა დაეკარგეთ. დაეკარგეთ ნივთიერი კეთილდღეობა კი არა, - ერთვნიული თავისუფლება და საკუთარი სახელმწიფო.

ყველაზედ უფრო მტიკინელად ამას ახალგაზრდობა განიცდიდა. მის გონებაში საშინელმა იჭვმა დაისადგურა. სირცხვილის გრძნობას თან ახლდა მგესლაგი იქვი ქართველის ვაჟაცობასა დაღირსებაში. რევანშის სურვილი ეუფლებოდა იმათ არსებას, ვისაც სახმილით ვწავდა შიში ლარის სახელის ტარებისა. აჯანყების ფსიქოლოგიური საფუძველი მხედ იყო. ეს იყო წამი განკურნებისა იმ

*) 1969 წელს აჯანყების წლისთავზე ლევილი წაკითხული მიხილ ქავთარაძის მიერ.

292

სულიერ სისუსტისაგან, რომელმაც თებერვლის სირცხვილი გვაწვნია. ამ სულიერ აღორძინებასაც უმთავრესად და განსაკუთრებით, ისევ ახალგაზრდობა განიცდიდა, რომლის უდიდეს ნაწილს მონაწილეობაშიც არ მიუღია თებერვლის ომში.

თვნიერ ამ სულიერ გადახალისებისა ვერავითარი პოლიტიკური პარტია, გავლენიანი პიროვნება ან სხვა ფაქტორი, იმ გმირულ და მასიურ ხასიათს ვერ მინიჭებდა აჯანყებას, როგორც მას ჰქონდა. ყოველ იქვს ვარსება, 1921 წლის მეომრებს რომ ავვისტოლეთა სული სდგომოდა, რამდენიმეათასი ფეხმწველა რუსი ქართველ სახელმწიფოს ვერ წააქცევდა.

ემიგრაციაში მრავალი ერთმეორის მოწინააღმდეგე აზრი გამოითქვა აჯანყების შესახებ, ეს მაშინ გამეფებულ სავალალო მდგომარეობით და დაბნეულობით აიხსნება, რაც მთელ ჩვენ უფროს თაობას ახასიათებდა. დღეს კი ორმოცდახუთი წლის მანძილიდან ამ მოვლენას რომ ვაფასებთ, სიამაყით უნდა ავგვესოს გული და უშრეტო იმედი ჩავვენერგოს, რადგან დავინახეთ, რომ ჩვენი ქვეყნის შვილებს სამშობლოსათვის თავდადების უნარი არ დაჰკარგვიათ.

თუ 1918 წელს საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადება მაშინდელ ქართველ მეთაურთა მიერ ასრულებული აქტია, ავვისტოს აჯანყება, იმავე აქტის ამჯერად, ღირსეული რატიფიკაციაა - რადგან იგი ათასეულთა მიერ დადგრილი სისხლით არის ხელმოწერილი და ამასთანავე - განბანული ავის მათუწყბელ იმ მანკიერებათაგან, რომელნიც ამ აქტს თან ახლდა.

ავვისტოს აჯანყება, როგორც გამარჯვების შანსს მთლიანად მოკლებული მოქმედება ირაციონალური აქტია, მაგრამ იგი სხვა მხრივ იყო „აქტი გონიერი“, რადგან იგი იყო ამჯერად ნამდვილი რატიფიკაცია დამოუკიდებლობის იმ აქტისა, რომელიც თებერვლის დამარცხებისა გამო, ისტორიის თვალში გაუაღებულად გამოჩნდებოდა, ავვისტოს აჯანყება რომ არ მომხდარიყო.

ავვისტოელმან მომავალ თაობებს მავალით დაუტოვეს - თუ როგორ უნაგაროდ იციან ქართველთა მსხვერპლად შიტანა თავისა.

დღეს ჩვენს ქვეყანაში გამეფებულ ცენზურისა და ინფორმაციის შეზღუდვისა გამო, მართალია ახალმა თაობამ ძლიერ ცოტა რამ იცის ამ აჯანყების შესახებ, მაგრამ ერთ დღეს აკრძალულ საგანს ფარდა აეხდება და ავვისტოს მოწამეთა მსხვერპლი მისაბამ მაგალითად გადაეცემა შთამომავლობას.

დიდება მათ ხსოვნას, ვინც დაავიწყტოცა, რომ ქართველი კვლავ ქართველია, რომ რომ მის თვისებას კვლავ წარმოადგენს: „სახელისათვის ამაყი თრთოლა“.

აკადემიკოს ნიკო კეცხოველის მოგონებისათვის.

ნიკო კეცხოველი უკვე დამოუკიდებლობის ხანაში, როდესაც ახალგაზრდა ერ. ღემოკრატთა ჯგუფს ეკუთვნოდა, იმ ახალგაზრდათა შორის ითვლებოდა, რომელნიც ქვეყნის მომავალ იმედად მიიჩნეოდნენ. ეს იმედეები მან მთლიანად გაამართლა - მიუხედავად იმ ეკოლოგიური გზისა, რომლის გავლითაც წილად ხვდა მას.

მე მას პირადად არ ვიცნობდი და კიდევაც რომ მქონოდა მასთან ნაცნობობა, იგი პასაკით და განსაკუთრებით ჩემზედ იმდენად უფროსი და მძალი იყო მდგომარეობით, რომ ჩვენი ნაცნობობა თანაბარსავე უფროსი მდგარი არც იჩენებოდა. შორიდან კი ცხადია ვიცნობდი. ერთ ოჯახშიაც შევხვდი სტუდენტ ქალშვილის დღეობაზე, რომლის გვარი აღარ მაგონდება. ის კი მასსოცს, რომ ერთ ახალგაზრდა, პირველ გიმნაზიიდან ჩემ თანაკლასელ, ლოლაძესთან ერთად ვიყავი. ნიკო კეცხოველი ჩვენს ერთმსოლში არ ჩაბრუნდა და ადრეც წავიდა. მეორედ, თბერის შესასვლელ „ჯოიეში“ შევხვდი. თეატრში ის ცნობილი კრება იმართებოდა, რომელზედაც კ. გამსახურდია გამოვიდა, მეგრულ ე. წ. „ავტონომისტთა“ გასაკიცხად. ნიკო კეცხოველი თედო სახოკიასა და სიმონიკა ჯანაშიასთან საუბრობდა. ამ ორს საკმაოდ ახლო ვიცნობდი და მოვალე ვიყავი მივსალმებოდი. მაშინ ბატონმა ნიკომაც თავისი გრძელი მკლავი ჩემი მივიწოდა და ხელი ჩამოგარბოვით. ეს იყო და ეს.

აქამდე მითხრობის, უფრო მეტივე პიროვნებისათვის შეიძლება ჰქონდეს რაიმე ფსანი, ხოლო თვით კეცხოველზე იგი არაფერს ამბობს ახალს. არც მხილოდ ამის სათქმელად ვაქვეყნებ ამ წერაღს.

დაახლოებით ხუთმეტი წლის წინ, ნიკო კეცხოველი პარიზში ჩამოვიდა - მგონი რომელიღაც კონგრესზე. იგი ელისე პატარძის მეგობარი იყო სტუდენტობის ხანიდან. ერთ დღეს ელისემ მითხრა: ნურავის ეტყვი, ნიკო კეცხოველს შევხვდი და გულიანად ვილაპარაკეთ ჩვენ კიდვარამყო. ამ ამბ-

აგმა ცხადია დამინტერესა და ელისეს ლაქონიური ნაოქვამით არ დაეკმაყოფილო. ეცადე მისგან მეტი გამოეყო მათი საუბრის შინაარსისა, სხვადასხვა საკითხები ჩამოგვთავალე - ამაზედ არ ილაქონიერებო? ელისე ყველაფერზე პასუხობდა, მაგრამ მის ჭასხვებს ბუნებრივობა აკლდა. ვიფიქრე ფრთხილობს მეტი და ეს მისი საქციელი მომწონდა კიდევ - თუმცა ცნობისმოყვარეობის დაუწყაყოფილებლობა მინც მაწუხებდა. რამდენიმე დღის შემდეგ, ელისეს რომ ხელახლად შევხვდი მან რაღაც დარცხვენილი ღიმილით მომმართა: შენს წინაშე თავს უხერხულად ვგრძნობ. ვადაწყვეტილი გქმონდა საიდუმლო არავისთვის გაგვემუდამებია, თუ ამას საქმე არ მოითხოვდა, მაგრამ შენს შემთხვევაში პირბა უნდა დავარდვიო, ნიკო კეცხოველს მე ლევანიც (ზურაბიშვილი) შევანებედე ბევრ რამზე ვისჯელებო და ერთმანეთს ისე დაეშორდიო, როგორც შეთქმულებიო.

აქ არ შევცდები სიტყვა-სიტყვით ადვალდინო ელისეს მიერ ვადმოცემული, კეცხოველის ნათქვამი. ანუ არ მანიპულაციის დროს, პირველი მოხრობების სტილი, ლექსია, წინადადებათა აგება და სხვა, დიდად შეცვლილი სახით იქნება მოწოდებული. ამიტომ ნიკო კეცხოველის ნათქვამის მხოლოდ ზოგადი და შემოკლებული შინაარსი და აზრი მომყავს აქ.

ნიკო კეცხოველს მისი მსმენელების ყურადღება, უპირველესად საბჭოთა რევოლუციის ცენტრალიზმის გაძლიერებაზე მიუბუკია. მას უთქვამს რომ ამ მოვლენას უფრო და უფრო საგრძნობად ხდის საბჭოთაოთში მიმდინარე, ინდუსტრიალიზაციის ახალი ფართი მასშტაბები და მეცნიერულ დაწესებულებათა ქსელის განვითარებისათვის მიცემული ძლიერი ბიძგა. ამის გამო ახალი და ძიმე პრახლემები უჩნდება საქართველოსო. აუცილებლად საჭიროა, რაღაც არ უნდა დავიჯდე, ვეცადოთ, რომ ჩვენი ქვეყანა მთლად ხელფესმეკრულად ჩართული არ აღმოჩნდეს ამ უზარმაზარ ეკონომიურ და მეცნიერულ ნაგებობაში, რომელიც ახლა შენდებაო. მას უთქვამს, რომ ასეთი წამოწყების გეგმათა მრავალი ვარიანტი შეიძლება არსებობდეს და ქართველებმა შეიძლების ფარგლებში უნდა მოვანერხოთ ჩვენთვის უფრო ხელსაყრელი ვარიანტის გატარებაო.

შემდეგ იგი ქართველ კომუნისტებს საკითხს შეხება. შეცდომა იქნებაო უთქვამს კეცხოველს ისინი ანტიქართველებად ჩავთვალოთ, მაგრამ სულ სხვა საკითხია, ჯერ ერთი: ვის როგორ ესმის ქართველობა და შემდეგ - შეუძლია თუ არა ქართველად მოქმედება იმათ, ვისაც ეს ისე ესმის როგორც სასურველიაო. და დაუზუსტებია: ყველაზე ადვილი საშუალება კომუნისტის წასაქცევად მისი მეტოქისათვის, ის არის, თუ მეტოქე მას ნაცონალისტობაში დაიჭერს და ამხილებს, მაშასადამე დიდი თანამდებობის კომუნისტი და გულში პატრონი უდიდეს საფრთხეშია და ფრთხილობს, რომ გულწინადე არ გაუგონო. სიფრთხილს აგრეთვე აძლიერებს ხსენება უკონუნისტთა ბედისა და არც ოცდამეჩვიდმეტე წლის ტერორია დავიწყებულიო. ამიტომ საკითხთა ქვეყნის სასარგებლოდ მოგვარებისათვის, პატრონულად განწყობილ დიდ კომუნისტებს სჭირათ ქართველ მეცნიერ-სპეციალისტთა დახმარება, რომ საჭირო შემთხვევისას ინიციატივა და დასაბუთება ამ უკანასკნელთაგან მოდიოდეს, რომ მოცემულ დარგის მმართველ კომუნისტს საშუალება ჰქონდეს სხვათა ავტორიტეტულ დასაბუთებას და აზრს დაეყრდნოსო. ამის შემდეგ კეცხოველს უთქვამს: ახლა მიხვდებით რომ ქართველ მეცნიერებისა და სპეციალისტებისათვის, განსაკუთრებით კი - ინდუსტრიისა და მიწათმოქმედებისა, აუცილებელია პარტიაში შესვლაო. ეს მსურს თქვენთვის მეტიც იმედია გამოგიბთოს. ეს აზრი ლევანს და ელისეს მთლიანად გაუზიარებიათ და ამას უწოდა ელისეს შეთქმულება.

და მართლაც აქ ნამდვილ შეთქმულებასთან გვაქვს საქმე, მაგრამ ეს არ იყო ვინმეს წინააღმდეგ არამედ იყო შეთქმულება საქართველოსთვის. პოლს ელისემ მიიხრა: შენ ჩემსავით გესმის ამ საქმის საიდუმლოებისა და იმედი მაქვს თავს ისე დაიჭერ - ლევანმაც არ შეგატყოს ამის ცოდნაო. მეც დაუფიქრებლად ვუპასუხე, ამ საიდუმლოს საფლავში თან ჩავიტან მეტიო. კაცი ბუბობდა - ღმერთი იცინოდაო. საიდუმლო საფლავში ჩაიტანა სამივემ და არა - მე. ახლა კი როცა ჩემი წასვლაც მოახლოებულია, არც ამ საიდუმლოს თან წააღებას აქვს აზრი. პირქეთ!

ნიკო კეცხოველის გარდაცვალების შემდეგ უამრავი რამ დაიწერა მის შესახებ. მემუარებშიც ყველა იხსენებს მას. ხოლო მთელ ამ მასალიდან ცხადად წარმოჩენილია ის დიდი მამულიშვილი, რომელიც წემოდთქმულ მოვალეობას საოცარი გამბედაობით ასრულებდა და ხშირად შედეგსაც ადწევდა. ღმერთო უმრავლეს მისებრი შვილი გასაქირში მყოფ საქართველოს.

მიხილ ქავთარაძე.

1882 წელს პეტერბურგში გამოცემულ წიგნაკში „მამა კლიმენტ ზედერპოლში, ოპტინის უდაბნოს იეროზემი“, ცნობილი რუსი მწერალი კონსტანტინე ლეონტიევი გადმოგვცემს ვრცელ ამონაწერს ზედერპოლის დღიურიდან. ამონაწერი არსებითად ჩება ათონის მთაზე „სამხოლოეთში, მცხოვრებ ქართველ განდევალს. მამა ილარიონს. კლემენტი ზედერპოლში, მართლმადიდებლობაში გადმოსული გერმანელი პროტესტანტი, თავისი ცხოვრების მეტად მნიშვნელოვან მომენტში შეხვედრია ქართველ მამა ილარიონს და განსხვავებით დღურის სხვა, მშრალი და ლკინიური ჩანაწერებიდან, ვრცლად აღუწერია თავისი საუბრები მამა ილარიონთან. „დღიური ძალიან მოკლეა. ეს უფრო სამხსილო კონსპექტია. რომელი მიხედვით მფლობელს შეეძლო მოგზაურობის სრული სურათის წარმოადგენა ან მაგრამ მასალა თავისთავად იმდენად დიდა, რომ ეს მშრალი ჩანაწერებში კი მეტიმეტად დიდ აღვიღს დაიჭერდა აქ.“ - წერდა კონსტანტინე ლეონტიევი. მიუხედავად ამგვარი თავდაპირისა, წიგნში ოთხთმის სრულად არის მოთხრობილი დღიურის ის ნაწილი, სადაც აღწერილია მამა კლიმენტის (ზედერპოლის) მოგზაურობა ათონზე, მისი შეხვედრები და საუბრები ოთხმოცი წლის მამა ილარიონთან (ქართველთან), სხვა ილარიონთან აბერძენთან, რუსისკის იეროდიაკონთან და მამა ანთიმთან ბულგარელთან. ჩვენი ინტერესი სწორედ ამ ჩანაწერებზეა აღძრა, რადგან ყოველი ქართველი სულიერი მოღვაწე, თუნდაც არა უშუალოდ საქართველოში მცხოვრები, ქართული ისტორიის იმ ხარვეზების ვაიმისწორებელია, რომელი ხარვეზებითაც ასეა დასვერილი ქართული ცხოვრების მართანე. აი როგორ გადმოგვცემს კ. ლეონტიევი მამა კლიმენტ ზედერპოლის დღიურს:

„ ქართველთან ზედერპოლში საუბრობს უმადლეს საკითხებზე, ბერობაზე, მოსაგრეობაზე, რჩევას სთხოვს მას. ბერძენთან - დიდებული ეკლესიის მდგომარეობაზე, იმ ვარდაქმნებზე; რომლებიც მამის ბქონდაი აზრად კონსტანტინეპოლში. ბულგარელთან მსჯელობს იგი ბერძნულ - ბულგარული საკითხის შესახებ. სამივე მალალი ცხოვრების აღამაინია. მამა ილარიონი (ქართველი), მეუღლებოე და მესაგრე, რომელიც არაფრით არ ჩამოუვარდებოდა ანტონის დიდისა და ონოფრეს ღრთის განდევილთ. . . . ზედერპოლში, როგორც ჩანს მათ ყველას პატრეს სკემს, ყველას ყურადღებით უსმენს და ზედმოწევნით იწერს მათ სიტყვებს თავის დღიურში; მაგრამ მეუღლებოე მამა ილარიონს იგი არაფერს ებასუბნება; მხოლოდ შესციციენებს მოკრძალებით, ხოლო ბულგარელთან და ბერძენთან საუბრებში, ისევე; როგორც თავის საუბრებში სხვადასხვა პირთან კონსტანტინეპოლში, იგი ხშირად „ უფრო რთილი-სტია ვიდრე მეუე.“

ბულგარელ ანთიმს (ანთიმოზს) და ბერძენ ილარიონს ზედერპოლში ესაუბრებოდა ზოგადსაეკლესიო საკითხებზე; შინაგანი სამყარო კი მისი, უპირადესი სამყარო მისი სულისა, უფრო ნათლად იხსნება ჩვენი წიხი, რაღა იგი თავის დღიურში სწერს მეორე ილარიონზე, ქართველზე, სახელგანთქმულ ბერსა და განდევალზე. აქ ზედერპოლში მთლიანად კრძაღა და სიყვარულია „ ზედერპოლში იწერდა დღიურში თავის თვალსაზრისსა და შენიშვნებს, როდესაც საქმე ეხებოდა დანარჩენებს, ქართველი ილარიონის შესახებ კი იგი მხოლოდ მოგვითხრობს და ზედმოწევნით იწერს ყოველ მის სიტყვას. იგიწებს რა თავის საკუთარ აზრებს დღიე მეუღლებოის გახსენებისას, ზედერპოლში სწორედ ამ წუთებში გვევლინება თავის უღრმესი თვითობით ე. ი. მისაწვენად მისწრაფებულ აღამაინად, როგორც ძალუდევს, იმ უმაღლესი დამაბაღებისა ქრისტიეში, რომელიც იწოდება სულიერ განაიღებად .“

„ არ ვერძილია თავი შეიკავო და არ მოეყვე აქ ამ ბერის შესახებ.“ - სწერს ლეონტიევი და მოჰყავს ვრცელი ამონაწერები ზედერპოლის დღიურიდან :

„ წმინდა ანნას საეანა. პირველი შეხვედრა ბერ მამა ილარიონთან. მამა ილარიონი წაარმოშობით ქართველია. ოთხი წლისა გასაზრდელად აიყვანა მისმა ბიძიამ, იეროდიაკონმა, მცხოვრებმა უსიერ უდაბნოში. კვირაობით ბიძია ქალაქში მიდიოდა საქაბავოდ. პატარა ილარიონი მფრტო რჩებოდა. ზოჯჯბრ ისეე ხდებოდა, რომ ქვაბურს დათვი მოაბდებოდა ხოლმე და შინის ზარს სცემდა პატარას. ოცი წელი იზრდებოდა ილარიონი ღრმა განმარტოებაში, შემდეგ კი მშობლებმა იგი ქართველ მეფეთა სასახლეში წაიყვანეს; სასახლის ცხოვრებაში ბევრი რამ აოცებდა მოკრძალებულ ჰაბუე მეუღლებოეს „ როგორღა.“ - ეკითხებოდა იგი თავისთავს - „ ისინი ხომ ქრისტიანები არიან და როგორღა ატყუებენ ურთიერთს გამუდმებით, ქორაობენ, ცხოვრებას განცხრომასა და

ქრისტიანთათვის სრულიად შეუფერებელ საქმიანობაში ატარებდნენ“

ბოლოსდაბოლოს ილარიონმა მტკიცედ გადაწყვიტა დაეტოვებინა სოფელი და აღკვეცილიყო ბერად. მაგრამ მალე იგი აკურობეს ბერად და გახადეს სამეფო კარის მოძღვრად . მამა ილარიონმა მნიშვნელოვანი სწავლებები გაუწია თავის სამშობლოს .

შემდგომში მამა ილარიონი თან ახლდა ქართველ დიდოფალს სანქტპეტერბურგში : დიდოფალაქის ამოცანა სულ არ მოსწონდა მას, მიუხედავად, რაც იგი ამჩნევდა, რომ მისი სულიერი ასული მიენდო საერთო მავალითს, არღვევდა მარხვას და სხვა ბოლოსდაბოლოს მამა ილარიონმა გადასწყვიტა ჩემდამდე გაპარულიყო და 1818 წელს ათონის მთაზე წავიდა .

აქ მამა ილარიონი თავდაპირველად მივიდა ივერიონში, მაგრამ იქნა ცხოვრება არ მოეწონა და შევიდა მკაცრ საერთოსამსახურებელ მონასტერში - დონისიატში, დამალა-რა თავისი წარმოსახვა და ისიც, რომ იგი იერობერი იყო . რამდენიმე ხანს ილარიონი სახარებაში მუშაობდა ; მაგრამ შემდეგ, იგი იცნო საქართველოდან ჩამოსვლამ არქიმანდრიტმა და წმინდა მთაზე გაგრიტელა ხმა - დონისიატში გულბრწყველი იერით იმალემა იერობერი და მეფის მოძღვარი .

დაღონდა დონისიატის წინამძღვარი და უსაყვედურა ილარიონს . ილარიონმა პატიება სთხოვა წინამძღვარს და დაბრუნდა კიდეც სახარებაში, მაგრამ იგი არ მიიღეს იქ .¹¹ შემდგომად ამისა ილარიონი ცხოვრობდა მკაცრ განმარტებაში ჯერ სამონასტრო პირგაში (პირგა კოშკია მონასტრიდან გენცალკევებული , ჩვეულებრივ ზღვისპირად) - შემდეგ კი სრულიად კარიკეტრიად . ახლაც იშვიათად ხედავს ვინმეო - სწერს ზედერპოლში .

მამა ილარიონის სენაკი საგანგებოდ ორისათვის საგალობა . ისეთ განმარტებულ ბორცვზე , რომ იქ არ ისმის არც ბრევიანობა და არც სხვა მწერთა ხმა . მამა ილარიონი ახლა ოთხმოცდაერთი წლისაა . - სწერს ზედერპოლში 1860 წელს , - საშუალო ტანის , საკმაოდ მკერივი აგებულების , სახის ნაკვეთები თხელი და სწორი . ადრე მამა ილარიონს ჰქონდა ხშირი , გრძელი თმა , რომელიც უფრო რად გასციენდა გამოქვაბულში ცხოვრებისას . მის სახეზე გამოხატული ვენებზე გამარჯვებული სულიერი კაცის სრული სიმშვიდე , საუბარსა და მიმართვაში არაჩვეულებრივი უბრალოება . განსაკუთრებული თვისებანი მისნი - თვინიერება , მომხიზლავი , მოსარიდებელ ბერში , რომლის მომართ ყველა განიცდის უნებლიე კდემამოსილებას , და ღწვა ღვთის საიდუმლებად . საუბარი მისი განსუღიერებულია , მტკიცე .

ქართული ენის ვარდა მამა ილარიონმა იცის მხოლოდ თურქული და კოტა ბერძნული . მისი მოწიფე იერობერი საბა თარგმნის მოხუცის ნათქვამს ჯერ თურქულიდან ბერძნულზე , ხოლო მამა იერონიმი , რუსული პანტელეიმონის მონასტრის მთავარი მოძღვარი , ბერძნულიდან რუსულზე . მამა ილარიონი დაგვთანხმდა სასაუბროდ წამოსულიყო რუსისკაში . მამა იერონიმი - სწერს თავის დღიურში ზედერპოლში - მამა ილარიონის შესახებ გვიამბო შემდეგი :

1821 წელს , ბერძენი ხალხის აჯანყების დროს , ათონის დასაშოშმინებლად გამოგზავნილ იქნა ფაშა , მან გამოითხოვა ყველა მონასტრის წინამძღვრები . დონისიატის მონასტრის წინამძღვრის მაგივრად წავიდა მამა ილარიონი . ფაშა წარმოსწობით საქართველოდან იყო . იგი გამოესაუბრა მამა ილარიონს და გაიკვირვა , რომ იგი ბერად შემდგარიყო . მეტი დაიწყო ქრისტიანობის ძაგება და შესთავაზა მამა ილარიონს მაჰმადიანობის მიღება . მამა ილარიონმა სცადა მკაცრად შეპასუხება , მაგრამ ათონელმა მამებმა (წინამძღვრებმა) გააჩერეს იგი და ღონით აძულეს მოშორებულყო და დაჩრენილიყო უკანა რიგებში .

მონასტერში დაბრუნებულმა ილარიონმა ყოველივე უამბო წინამძღვარს და უთხრა , რომ სინდისი არ აძლევს მოსვენებას , რომ ვალში დაუტრია ფაშას უპასუხოდ მისგომობაზე . და როგორც იქნა გამოთხოვა ნებართვა სოლენში , სადაც ფაშა იმყოფებოდა , წასასვლელად , ფაშას წინაშე ქრისტიანობის აღსარებისათვის .

ფაშასთან ბაირამის წინადადეს მისულს უამრავი სტუმარი დახვდა იქ . ფაშას ძალიან გაეხარდა მამა ილარიონის მისვლა . იფიქრა მაჰმადიანობის მისაღებად მოვიდაო . მაგრამ მამა ილარიონმა ფაშასა და სტუმრების წინ დაიწყო მტკიცემა ქრისტიანობის ჰეშმარტების და დამცრობა მამა მაღმადიანობისა . ატყდა საშინელი ყვირილი და ფაშა იძულებული შეიქმნა ბერძანებია ილარიონის დაუყოვნებლივ წამება . მამა ილარიონი წაიყვანეს მოედანზე . უამრავი ხალხი მისდევდა უკან . მაგრამ უტყრად , ვიღაც ორმა მდიდრულად ჩაემულმა ოფიცერმა გამოგლიჯა მამა ილარიონი

თავის ჯალათებს და ქალაქგარედ გაიბრუნა. როდესაც დადგენილი ხალხი ჩამორჩა, მათ უთხარეს მამა ილარიონს ქართულად, რომ უკანმოუხედავად გაქცეულიყო.

ესენი იყვნენ ფაშას საყვარელი დაახლოებული პირნი. მათ უთქვამთ ფაშასთვის, რომ ქართველი მეფის წამება იქნება სირცხვილი მთელი ქართველი ერისა და თვით მათთვისაც. და რომ ისინი ესევე მი-
ატოვებენ მას თუ იგი არ შეიწყნარებს მამა ილარიონს. ფაშამ მათ მიანდო ისე მოქცეულიყვნენ,
როგორც მოსურვებდნენ. შემდგომად კვამინ. ილარიონი ველმწუხარედ ამბობდა, რომ უღირსობისა
გამო თვისისა, ვერ შესძლო მიეღო მოწამებრივი გვირგვინი. თვით ილარიონი მოჰყვა შემდეგს «სწ-
ვრს ზედერპოლში» როდესაც იგი ვაისახლეს დონისიატის მონასტრიდან, იგი დაჯდა ბუჩქის ძირას და
უთხრა თავის მოწამეს სახას: «თუ გინდა წადი სადაც გუნებოს, ხოლო თუ ჩემთან დარჩენა გინდა
ველოდოთ, გამოგვიგზავნის თუ არა დემეტრე პურს, თუ, უნდა დავიხოცოთ». მოწამემ არ მიატოვა
თავისი მოძღვარი, მალე მათ პური მოუტანეს, მერე აწნას სავანის ბერები, რომლებიც იცნობდნენ
მამა ილარიონს წავიდნენ და მისგან უყოლინარად უხუდეს მას სენაკი მცირე ანწამი. აიყვანეს ხელთ
მონუცილი და მიიყვანეს რა თავის სენაკში, ჩაუდეს ხელში კონტრაქტი. დადებული მათ მიერ მამა ილა-
რიონის და მთავრისადან ადღამე მამა ილარიონმა დემეტრე ზის თავის სენაკში, პური კი არ არის.
ბოლოს მოვიდა ბერი რუსიკიდან, მამა სოფრონი და ეუბნებდა, რომ მოუტანდა ათი ტომარა ხორბალი.
მას შემდეგ რუსიკიდან ყოველთვის მოაქვთ მონუციასათვის პური. მეტი მას არც არაფერი უნდა. ის
და მისი მოწამე მხოლოდ პურიდა და წყლით საზრდოობენ.

ორშაბათს თერთმეტ ივლისს განაგრძობს თავის დღიურს ზედერპოლში - მამა მთავარი, რომელიც
იყო რუსული სამხოს მეორე მოძღვარი მიიპატივებ. ილარიონი ჩვენთან სადილზე. მოხუცმა ურის სთქვე
რადგან მარხვის დღე იყო. მამა მთავარი უთხრა, რომ თუ მამა ილარიონი არ წამოვა ჩვენთან სადილად,
არც ის დაჯდება ლაქრასთან ადღამე მამა. მისი მოწამეც ჩვენთან დაჯდა. მამა ილარიონმა თეოფილ მი-
ორთვა ხოლო მამა სახას კი მიაბრუნეს უხეოდ. შემდეგ გაავრცელა წერს ზედერპოლში - რომ ორშაბათის
მარხვის გატეხის გამო მამა ილარიონმა მთელი დღე არ ჰკამა და არ სება, ხოლო მეორე დღეს კი ზიარე-
ბა აუკრძალა თავისთვის.

თავისთვის მიმართ მამა ილარიონი მტაცობს, სხვის მიმართ კი საესება ლმობიერებითა და სიყვარულით.
12 რიცხვის, სადილზე, მამა ილარიონმა იკითხა რატომ არ გეძლევენ ჩვენ ხორცს - განაგრძობს ზედერპო-
ლში - 14 ში, როდესაც მე ვეუბნებოდი რომ ს. ძლიერ წყნს, მამა ილარიონმა სთქვა, ეს იმითმ, რომ
იგი ვადილდა ხანგრძლივი მარხვით და აქ რომ ერთი კარგი ცხვარი ჰქონდეს თვითონვე შეუწყვიდა
მას. საერო კაცისათვის ხორცის ჰკამა არაა ცოდვა-თქვა მამა ილარიონმა: მხოლოდ მარხვა უნდა შეინახ-
ოს. საშაბათს ცამეტ ივლისს, ჩემს თავზე ვუამბობდი - წერს ზედერპოლში - მოხუცმა სთქვა - მართლმად-
ღებლობის ჰეშმარტების მიწვევა დიდი საქმეა. მე ვუთხარი, რომ საქმენი რწმენას უნდა ეჯერებოდნენ
რა არის ქრისტიანის საქმე? - პასუხობს მამა ილარიონი - მას არ უნდა ჰყავდეს ორი ცოლიდა ის-
რულებდეს სხვა მცნებით ხოლო ისეთ საქმეთა ქმნა, როგორც ანტონ დიდმა შიომთქმედა ცობის ხელ-
წევიყვებს.

ჯერ კიდევ აწნას სავანეში - მოგვითხრობს ზედერპოლში დღიურს კონსტანტინე ლონტივი - როდესაც
მამა ილარიონმა პირველად მხახა, კითხვით მომხარათა: «რატომ მოვაშვიდა წვერი? ხომ არ გსურს
ბერად აღიკვეცო?» როდესაც, შემდგომად ავუხსენი ჩემი განზრახვანი, მამა ილარიონმა შეაქო ისინი
და დაიწყო ლებარტი შეოჯახისა და ერისკაცის ცხოვრების სირთულეზე: «ერთი შვილი ყრუა, მეორე
ელამი, მესამე კოჭლი, მეოთხე კარგი მგარამ მალე კვდება. ცოლი კი - არ ვიცი როგორი ცოლები არს-
ებობდნენ. ერისკაცისა ცოლი, შვილები, მეგობრები, მტრები, ბერი კი არაფერს ამას არ იცნობს. სო-
ფელში უნდა იცნოთ დღენიდაც. ეშმაკს კი უყვარს ეს». როდესაც მე ვუთხარი - წერს ზედერპოლში -
ჩვენში იტალიური ხატწერისა და იტალიური სავაგლიო გლობის გავრცელების შესახებ, თეოფილ ხს-
ნილი თხზულებათა და ჰარასკეის შესახებ, 70 ეულის ებრაული ტექსტისაღმე უპირატესობის მიჩვენების
შესახებ, სხვა რწმენის ადამიანთა მართლმადიდებელი სამღვდლოების მიერ დამარცხების შესახებ, ლათინ-
ებისა და ლუთერანების მართოდენ მირონცხებით მიღების შესახებ და სხვა განსხვავებულ შესახებ
ჩვენსა და ბერძნულ ეკლესიას შორის, მამა ილარიონმა თქვა, რომ აუცილებელია გასწორდეს ყოველივე
ეს, ხოლო სახლში გასწორების შემდეგ, რაც საჭიროა გასწორდეს კონსტანტინეპოლის ეკლესიაშიც.
თუ ამ გამასწორებელსა და სხვა ღონისძიებისათვის საჭიროა მეფის ძალაუფლების მიძღვრული გამო-
ყენება - მამა ილარიონს ესეც მიიჩნია სასარგებლოდ ეკლესიისათვის. დაე ყოველთვის ჰეშმარტებამ

გაიმარჯვოს, ვის მხარეზედაც არ უნდა იყოს იგი . უკეთური არქიელის განკვეთით სპარს ხელისუფლება კიარ ამცირებს ეკლესიას , არამედ იცავს მისსა და ყოველი მოღუენება საზიანთა , თუ საქმე ეხება ეკლესიისათვის სასარგებლო მოქმედებას, ღმერთს უყვარს მისი სახელის განსაღიღებლად მზრუნავნი . ყოველივეზე, რაც ეკლესიის სიკეთისათვის არის, საკირთა შთაგონებული მოწმობა თუნდაც ერისკაცისა არქიელის წინაშე და შეძლებისდაგვარად ზრუნვა ეკლესიისათვის, შეუწელებლად . ხოლო , თუ ჩვენ ყოველივეს ვიღონებთ , რაც ჩვენზეა დამოკიდებული , და ღონე ჩვენი არ იქნება წარმატებული, ვამის ჩვენ შეგვიძლია მხოლოდ დავღონდეთ , ვითარ სწუხდა იერემია , მაგრამ არც ვადამებებთ, ვითი რა, რომ ჩვენი საქმენი ჩაწერილი არიან ცათა შინა და მივინათ ბუდი ქვეყნისათვის დეთის კეთისად განგებას .

„ სპარსეთში - გადმოგვცემს ბერის სიტყვებს ზედერპოლში - სიაც მოციქულთ იქადაგებს ქრისტიანობა არ დარჩა არცერთი ქრისტიანი . ისევე, როგორც მტრედმა ნოსამ მოუტანა რტო, მაცნე ღეთის სიკეთისა , ასევე ჩვენც უნდა წინაუღოთ არქიელებსა და ვისაც ჯერარს სასარგებლო განზრახვანი . თუ მიიღებენ - კარგია , თუ არ მიიღებენ - ჩვენი ჩვენი გვიქმნია .

ბერძენებთან განხეთქილების შესახებ მამა ილარიონი თვლის, რომ ამისი ბერძენებს უფრო ეშინიათ, ვიდრე ჩვენ . როდესაც ჩვენ ვუთხარით, რომ რუსეთში ვრცელდება ღმრისმგებობი წიგნები და სხვა მისთაწანი, მოხუცები სთქვა, რომ სწუხს ამის მოსმენის შემდეგ, რომ წამოვიდა რუსეთიდან . „ შემეძლო მეცხოვრა კიევთან ახლოს , მეტყვება პურიითა და წყლით და არაფერი მცოდნოდა იმის შესახებ , თუ რა ხდება იქ . ხოლო ამის მოსმენა აქ , ახლა + დღიად სამძიმოა ჩემთვის .“ ჩანდა მოხუცი ღრმად დამწუხრდა .

მამა ილარიონი იშვიათად ვამოდის თავის სენაკიდან : „ წერს ზედერპოლში - ჩვენთვის ვადაწყვეტია მან წყევლა რუსისკაცს , რადგანაც ჩვენი საუბარი ეხებოდა მხოლოდ საეკლესიო საკითხებს . მან დიდი ნებაკეთილი გამოიჩინა ჩვენადმი - ამთავრებს თავის დღიურს მამა კლიმენტი ზედერპოლში, იერობერო ოპტინის უღაბნოსა .

„ ამას , ვფიქრობ არაფრის დამატება არ სჭირდება . უეჭველია, რომ არაფერმა ისე არ განამტკიცია ზედერპოლში თავის ვადაწყვეტილებებში ბერად ალკეცილიყო, როგორც მისმა მოგზაურობამ ათონზე და საუბრებმა მამა ილარიონთან, ქართველთან .“ ასრულებს თბრისას კონსტანტინე ლეონტიევი .

იმ მასალებების მიხედვით , რომელნიც ჩემს ხელთ აბოვებიან, არ ჩანს, რომ ქართულმა ისტორიოგრაფიამ და საერთოდ კვლევამ რაიმე იცოდეს მამა ილარიონის შესახებ. ქართულ ენციკლოპედიაში არაფერია ნათქვამი მის შესახებ. თარიღების შეკერებთან მამა ილარიონი დაბადებული უნდა იყოს 1779 წელს . სამეფო კარზე ოცე წლის მიუყვანიათ ე . ი . 1809 წელს და მალე მეფის კარის მოძღვარი გახდებოდა . ცხადია ლაპარაკი შეიძლება იყოს მხოლოდ იორჯი მეთორმეტეზე და მართამ დედოფალზე , რომელსაც ილარიონი სანქტ-პეტერბურგში გააპყლია . და 1818 წლამდე იქ უცხოვრობა . ცხადია, რომ ქართულ საცავებში ან, რუსეთისკაცში, ვაიცილებით მეტი მასალა მოიპოვება და იქნება, მიაკვლევინ კიდევ ამ მასალას, დასადგენად მამა ილარიონის ზუსტი წარმოშობის და ცხოვრების პირველი ნახევრისა . მითუმეტეს რომ, როგორც ზედერპოლში აღნიშნავს, მამა ილარიონს დიდი სამსახური გაუწყვია სამშობლოსათვის . რაში მდგომარეობდა ეს სამსახური, ჯერჯერობით შეიძლება მხოლოდ თავი

ვიმტკიცოთ .
 ბატონ ლევან მენაბდეს თავის წიგნში „ქართული კერა ათონზე“ „მოხსენებული ჰყავს ილარიონ ყანჩიშვილი, რომელიც არ შეუშინდა მოძალებულ მამადიანებს და გავლენაც მოახდინა თურქთა ჯარის უფროსზე (რომელიც წარმოშობით ქართველი იყო) . ეს ილარიონ ყანჩიშვილი „წერს ბატონ ლევან მენაბდე - : სულ განმარტობით ცხოვრობდა (სამხლოეთში) და იქ განაგრძობდა მწიგნობარულ-ლიტერატურულ საქმიანობას . სხვათა შორის 1836 წელს ილარიონ ყანჩიშვილმა შეადგინა კატალოგი , - „ ქართული წიგნების სახელები ივერიის მონასტერისა შინა მღებარეთა მთაწმინდას“ , - რომელშიც მოგვამოდა ცნობები იქაურ ბიბლიოთეკაში დაცული რამდენიმე ათეული ქართული ხელნაწერის შესახებ . რადგან ათონის ქართულ ხელნაწერთა კოლექცია მძიმე მდგომარეობაში იყო, ბევრი ძვირფასი ხელნაწერი „ მოშლილი და ტიისავან გარყვნილ და სიძველისავან .“ დაზიანებული იყო და წაკითხვა კირდა, ილარიონ ყანჩიშვილმა მხოლოდ ნაწილობრივ გაართვა თავი რთულ საქმეს, მაგრამ მისი კატალოგი მაინც მნიშვნელოვანი დოკუმენტია . ილარიონ ყანჩიშვილი არსებითად პირველი მწიგნობარია, რომელმაც შედარებით სრული ცნობები შემოგვინახა ათონზე დაცულ ხელნაწე-

რთა კოლექციონზე. / თბ. უნ. გამ. 1984 /

თითქოს ერთის შეხედვით ლაპარაკი ერთსა და იმავე პიროვნებაზე უნდა იყოს, მაგრამ ეს საკითხი გულდასმით შესწავლას მოითხოვს. როგორც არ უნდა იყოს, მაშა იღარიონის, საქართველოს სსრ-ის კარის უცანასკნელი მოძღვრის და, ჩემის აზრით, მარიამ დედოფლის სულიერი მამის პიროვნების ამოცნობას და მისი ცხოვრების აღწერას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება როგორც ჩვენი ისტორიისათვის ისე ქართული კულტურის სულიერი ყოფის წარმოჩენებისათვის. და ეს თეორი ფურცელი უმკველად უნდა შევავსოთ, რათა დავებრუნოთ ჩვენს ერს მისი ღირსეული შვილი, რომელზედაც უკვე მერამდენე ქართველზე, უთქვამს რუსთაველს :

„ ევაზ სოფელო, რაშიგან ხარ, რას გვაბრუნებ, რა ზნე გვირსა .
ყოველიმე შენი მონდობილი ნიადამცა ჩემებრ სტირსა ,
სად წაიყვან სადაურსა , სად აღუფხვრი სადით ძირსა ,
მაგრა ღმერთი არ გასწირავს, კაცსა შენგან განაწირისა “ . . .

ჯანრა კაშია

შენიშვნა მომდევნო ტექსტისათვის .

ჩვენი ხანა , სხვაგვარ განვითარებასთან ერთად, ინფორმაციის უადრესად განვითარების ხანაა. იგი იმითაც ხასიათდება , რომ კონტინენტები, სახელმწიფოები, ერები და ხალხები სულ მეტად და მეტად ეცნობიან ერთმანეთს. ქართველებისათვის (რომელნიც ოხხას წელზედ მეტია, ისტორიულმა უკუღმარ-თობამ მოგვწყვიტა ევროპას და მხოლოდ მისი ყველაზედ მდარე ნაწილი, რუსეთი—და დაგვარჩა ხელმი-საწვდომად) ამ საუკუნეთა განმავლობაში აღტქმის ქვეყანად ითვლებოდა ევროპის ყველა მხარე, სა-დაც „ განათლება “ გვაგულავებოდა . განათლება ! სიტყვა რომელიც ჩვენს ენაში დღესაც იმგვარად ეღერს , და კიდევ უფრო მეტადაც , როგორაც ფრანგული სიტყვა LUMIERE —გამოთქმაში : სიკლდე ლიუმიერ . ინფორმაციის განვითარების ამ ეპოქას ლოკაურად , ჩვენთვისაც უნდა შევება მოეტანა მაგრამ ამავე მოვლენამ იმდენად რთული და მრავალფეროვანი მასალა გამოიავლინა , რომ პატარა ერისათვის ამ პლანეტურ გამოუფანაზე მისივე ყურადღების მიზიდვა პრაქტიკულად, უფრო გააძნელა და რკინის ფარდაც ხომ კვლავ დაშვებულია . სტალინის ქართველობამ თუმცა სახელი „გაგვიოქვა “ , მაგრამ ვაი ამ სახელს . . . დრო კი მიდიოდა . უცანასკნელ ათწლეულის განმავლობაში ქართველმა მოცეკ-ვაგებებმა, თეატრმა, თარგმნილმა ლიტერატურამ და სხვა , თითქოს ოდნავ შუქი მოაჭინა ჩრდილში და სხვა დაპირკლევებში მზარად ქართულ კულტურას, მაგრამ „ რუსობა “ ვერ მოვიცილები, ისიც საკმაოა ვთქვათ, რომ თარგმანთა დიდი უმეტესობა რუსულიდან ხდებოდა და ხდება დღესაც .

და აი ბედმა გაგვიღიმა . ეს იმედი ქართული კინო გახლავთ . ეს უპირველესად იმიტომ , რომ ფილმი, განსაკუთრებით კი მხატვრული, უნივერსალურ ენაზე ლაპარაკობს ; იგი ყველასთვის გასაგებია ; ამავე დროს , კინო წყდება ყოველი დონის ადამიანს — უმაღლეს ინტელექტუალურიდან უდაბლეს უწყინო ადამიანამდე . იგი ყველაზე პოპულარულია კულტურულ საგანთა შორის. მაშასადამე ყველა-ზე უფექტურია ვით საპროპაგანდო საშუალება — განსაკუთრებით ჩვენს მდგომარეობაში მყოფი ათვისის. ამიტომ შეგვიძლია ვთქვათ , რომ ქართული კინოს სახელგანთქმა ყველაზედ უფრო გასახარია რამ არის ჩვენი გაულხარელი ყოფიანათვის, როგორც კი ამდენი ხნის ამაო ცვლის შემდეგ გვეღირსა . ჩვენ აქ მკითხველს ვაწოდებთ სამ ანაბეჭდ ვერადს ამერიკულ ჟურნალებიდან. ეს არის გამოძახილი ქართულ კინოზე და კინორეჟისორებზე ამერიკული პრესისა . ამ გამოხმაურების გამომწვევია რეჟისორ თენგიზ აბულაძის ფილმი „ მოწანიება “ ამ ფილმის გამო ბევრი იწერება ტფილისში და მოსკოვშიაც .

ჩვენ აქ არ შევეუდგებით თარგმანს ამ რეცენზიებისა . აქ ყველას აქვს საშუალება ინგლისურის მცოდნეს მიმართოს . ხოლო მათი აქ დაბეჭდვის მთავარი მიზანი ის არის , რომ ასეთი დოკუმენტები არტიკლებში საძებნელი არ იყოს მომავალ მკვლევართათვის . ამგვარ საქმეს მომავალშიც განაგრძობს ყურნალი . ამიტომ სხვადასხვა ქვეყნებში მცხოვრებ ქართველებს დაბეჯითებით ვთხოვთ ასეთი ტექტ-ების კუპონურები მოგვანაწოდონ, რომლებსაც თუ მომწოდებელი თანახმა იქნება მათი სახელით მოვა-თავსებთ . ეს უფრო საკვირო და სასარგებლო საქმა , ვიდრე პირველი შეხედვით შეიძლება ჩანდეს .

nothing, and you would be gone. It is too absurd," he says. "If you could be realistic, nobody could believe it."

In fact, the symbolism and surrealism of "Repentance" have long been Abuladze's esthetic style. "I cannot by nature make a prosaic film," he says. "My films are poetic, romantic, seductive."

After its completion, the film was held for two years because, says Abuladze cryptically, "some comrades thought it dishonored the ussiform." There was no principle involved, he says. "When they came to understand it, they realized their objections were trifling."

Now he hopes the film will have an educational effect, especially on the powerful and the young.

"I hope this film will play a positive role," he says. "There are some comrades who wrongly use their power even today. They exist—on all levels. They will see this, and they will recognize something."

"It also has something to say to the young," he says, noting the theme of the grandson's relations with his father—which hint at current generational problems here.

"This film can't change the world," he says. "But it is very emotional, very strong and whoever watches it is in its power."

—Celestius Bohles

Georgia's Example, Bringing Artistry To the Industry

By Peter J. Hutz

MOSCOW, Feb. 23 (AP)—

—Soviet cinematographers and in Moscow last May for what turned out to be a final resolution. A group took place at the top levels of the Leningrad Union and a group was installed with the pledge to lift Soviet cinema out of its slump.

Condemning the "dullness" and "narrow-mindedness" of most Soviet films, the Young Tacks entered on a mission from their world. According to those present at the debates, filmmaking from the southern Republic of Georgia was held up several times as the example to follow.

Now a Georgian film, "Yehaiznaya," or "Repentance," is certain to become a major sensation and perhaps a lasting point for Soviet film. Its subject—the cruelty and arbitrariness of dictatorship and its long-loved consequences—is topical, and the movie is a work of art.

The film again raises the question posed at the cinematographers' Congress. How is it that despite the obstacles of Soviet production, bureaucracy and censorship, Georgian filmmakers consistently have turned out excellent films?

The answer of Georgian directors are better known in Europe than in the United States. Last year, a festival in France was devoted to the works of Eldar and Georgi Shengelaya, Ova Isoseliani, Liza Gogberidze and others.

Georgian films ran the gamut—from highly stylized films such as the portrait of a 19th-century Georgian and painter, "Petrushko," to the more contemporary "Blue Mountain," a popular comedy about the absurdity of Soviet bureaucracy.

Instead of delivering socialist realism, Georgian cinema deals in subtleties—the humor is ironic, the characters finely drawn and the endings often ambiguous.

In fact, the films often dodge reality, and there was a time when they were attacked for this by Soviet critics. In 1978, a leading Moscow critic complained that too many Georgian films were "phantasmagorias"—the very word director Tengiz Abuladze uses to describe "Repentance."

"If you insist that only real events fitted in a realist manner can be reality or a reflection of reality, then art will be extraordinarily narrow," said Eldar Shengelaya, a leading director who is also head of the Georgian Cinematographers Union, in a published interview.

"I never tried to define the form. That's for the critics," he said. "Our job is to fantasize and to shoot pictures."

In recent years, another wave of good Georgian films has been released by a generation of directors who made their names in the '50s and '60s; "Repentance" director Abuladze is one of these.

"They are continuing to operate on the edge of Soviet art," said Julie Christensen, an American living in Tbilisi and the author of articles on Georgian film. "They are always moving forward, trying new topics, new ideas, pushing the possibility of what they can do."

As Georgians will gladly explain, Georgian cinema is a reflection of Georgian culture. The republic's heroic history, its legendary kings and jousting queen Tamara and its lyric poets have been amply treated; its natural beauty—the Caucasus Mountains, vineyards and Black Sea coast—makes for ideal settings.

More than any of the other big Soviet studios, Georgia Film—the Georgian film studio—has brought home prizes. Every year, according to plan, the studio produces 14 films

ought for distribution, as the television. And almost every year, one of its films has won major national or international prizes.

As a result, six directors are in demand around the world. Ironically, recently completed a film in France, the studio's director Reno Chkheidze is working on "Don Quixote" in a joint Franco-Soviet production.

This international renown has established Georgian cinema as a school unto itself. Just as there is something called Italian, American or Swedish film, so there is a separate understanding of Georgian film, said Dimitri Gogelashvili, deputy director of the studio.

"Georgia film is a phenomenon that exists," noted Lasha Abuladze, a pioneering Georgian cinematographer who compares it to American terms to literature from the South.

The world of Georgian film is small and interwoven. Abuladze led the strikingly lyrical scores of "Tree of Desire," a 1978 film by Abuladze, considered the classic of modern Georgian cinema.

Abuladze collaborated with Chkheidze on the 1955 film "Magdalen's Little Boskey," considered a film of the '50s, the period during Khrushchev's time when the bands on Soviet culture were loosened somewhat.

Eldar Shengelaya's brother Georgi authored "Ecclesiastism" and the more recent "Journey of a Young Composer." Both are now at Abuladze Shengelaya, whose 1928 film "Elina" has been ranked alongside Sergei Eisenstein's "Potemkin."

During its 70-year history, Georgian film often has been tied to Russia or Soviet film as a whole. In the Russian Revolution, Georgia preserved the world with its first full-length documentary, Georgia's first feature film, "Christina," was issued in 1918.

Georgian film was considered a creative force in the late '20s and early '30s, and a generation later when a group of Georgian students studied together in Moscow.

Now, Georgia has its own film school, opened in 1976. According to Abuladze, the Georgia school, unlike the one in Moscow, always attempts to find their own way, to stretch their talents.

Georgia has also created a program called "Yehaiznaya" which allows four students to direct their own films at the end of the course.

One student, Tinat Abuladze, produced a film "The Flight of the Sparrow" for "Yehaiznaya" that went on to win prizes for Gruzia Film.

"The support here is 100 percent," Abuladze said recently.

Georgians give different reasons for their penchant and talent for film. Some say its roots can be traced to Georgian theater, which has strong romantic traditions—compared with the realism of the Moscow Arts Theatre under Konstantin Stanislavsky.

Georgian film also is heavily in debt to Italian neorealism, and to a lesser extent, French new wave.

But most of all, Georgians like to show the excellence of their film to the Georgian national character. "Film is like a mirror," Abuladze said. "People look at it to see themselves."

"One of the special traits of Georgian and Georgian is an unusual combination of on one side, a high degree of realism, and on the other, romanticism," said Chkheidze, who has headed the Georgian studio since 1973.

He uses as a symbol the historic monastery of Shalabta, on the outskirts of the capital of Tbilisi. "The one hand, it has a functional basis. It is a stronghold and so it stands on a mountain," he said. "But firms that connect its romanticism. There on the mountain, it is closer to the sky, closer to God."

Allegorical Film

Depicts

Life

Under Stalinism

რევენ მიერ დაბეჭდილი ეს რევენები

"ვაშინგტონ პოსტ"-ის 30 ოქტომბრის

და 3 ნოემბრის გამოშვებაში იყო მო-

თავებულნი. ამ ფილმით გამოჩვენული

ხარული აღგებება ქართული რევენები

კიდევ უფრო მკვეთრად გამოხატული.

ხარული, "კომუნისტი"-ს რევენებში

4.11.86/ ხელმოწერის პირდაპირ და

პირველად დაბეჭდილი ხინამლევი-

რევილი უკვე აღიწერა რიგში

ურთა. /11/ ხელახლად /30.11.86/

აღჭრთვანებულნი რევენები გამოქვეყნდა

მოსკოვურ "მოსკოვსკიე ნოვოსტი"-ში.

ვიმედოვნებთ, რომ ფილმი არ დააყო-

ნებ და "ხურამის ციხის" მომღვწე

პრემიერად წარსდგება ფრანგი და ევ-

როპული მაყურებლის წინაშე. მაშინ

რევილი ხავეთარი მეფეებზე გვექნება

ამ მრავალმხრივი ხანიერების ფილმის

და მოვლენისა.

Moscow Allows Release of Film On Stalinism

By Celestine Bohlen
Washington Post Foreign Service

MOSCOW, Oct. 29—Soviet authorities, in an important gesture that could be a step toward cultural liberalization, have decided to release a 1964 film that describes the terror and treachery of life under dictator Josef Stalin.

"The movie, called 'Repentance,' is already playing in the Soviet Republic of Georgia—Stalin's home—and is now being shown to small groups here in Moscow. It is expected to be released to public movie theaters sometime next year and eventually will be shown on television, according to Soviet film sources.

"The release of this movie will be the most important event in Soviet cultural life in at least a decade," said Roy Medvedev, a dissident Soviet historian and expert.

The movie takes the unveiling of the horrors of Stalinism further, Medvedev noted.

"After all, 'One Day' was about just one man, his experience," he said. "This goes deeper. It shows the impact on the whole of society."

The film, the work of noted Georgian director Tengiz Abuladze, was shown last night to a large crowd at the Center for Workers in the Arts. After the 2½-hour screening, the audience rose in a lengthy ovation.

The Stalinist period, which saw mass political arrests before and after World War II, still is a closed subject in the Soviet Union, even after the de-Stalinization campaign of the late 1950s.

In introducing the film last night, film critic Viktor Vinograd, who is also a member of a committee reviewing censored films, said "Repentance" was the first attempt to deal with "the painful period of our history."

After the showing, several major cultural figures went on stage to thank Abuladze.

"We are lucky to have lived in this moment when this film was allowed," said one theater director. Others said the film was "needed, even necessary," that it was "like fresh air."

The movie is the story of Vazhm Aravidze, the dictator of a fictional city. With a small black mustache, black turtle-neck, pipe-in-mouth glasses and leather suspenders, the character, acted expertly by Altonid Makharadze, combines features of Stalin, Adolf Hitler and Benito Mussolini.

But the main model for Aravidze is clearly Lavrenti Beria, who headed Stalin's secret police. Beria also was a Georgian. His Georgian friend Beria, not Stalin, was the man behind the terror, who in the 1930s imprisoned and killed the elite of Georgia and Russia's intelligentsia.

For a Soviet audience, particularly those from an older generation, the Beria imitation is apparently immediately recognizable, even though Beria's name has long been banned from history books. For instance, the character in the movie, like Beria, is a music lover.

And while no figure appears who is the equivalent of Stalin, the film depicts the atmosphere of fear and suspicion associated with his reign in the Kremlin.

The movie, like Abuladze's other works, is highly symbolic, and at moments surrealistic. At last night's showing, the director called it a combination of plautusmagasin and fact that showed the absurd along with the horrifying.

The movie was finished in 1964 after only five months of shooting, but the script was a long time in the writing, Abuladze said last night. At one point, it apparently was cast as a fairy story, and some fantastical elements remain. For instance, the dictator's secret police are dressed in medieval suits of armor.

The decision to release the film was apparently made by Politburo member Tengiz Lipchvel, who oversees Communist Party ideology and propaganda, according to reports circulating in the film world.

As several viewers last night attested, the movie's powerful impact comes both from its thinly veiled historical subject, and its artistry.

Interwoven with the strings, twisted tale of the dictator is the life of a young artist, Sava, his wife and small daughter. The artist is suddenly arrested one day, and his wife and daughter are left destitute.

They search for him in vain. In one searing scene, they go to a dark, muddy lumber yard after they are told his wife is written on a log. They never find it, and watch in despair as the logs are reloaded to seaward.

The movie is filled with telling moments that link Abuladze's fiction with Soviet history. At a window where prisoners' families are told whether they can correspond with prisoners, but names are read out, including the cost of the letter, the intellectuals killed in the Stalinist period, according to Medvedev.

At the camp where Sava is taken, an older prisoner tells how he denounced innocent people to the police because of the theory that "no one would believe that so many people could be enemies of the people." Such lists really were drawn up by political prisoners, Medvedev said.

The dramatic climax is the torture banquet, partied as both whimsical and sinister, and increasingly painful. At one point, he declares that out of every three persons, four are enemies of the people. But, over the course of the banquet, and in part by the forces of destruction he himself has unleashed, when one of his beneficiaries runs up to expose in the city with the same last name, Aravidze, the dictator orders them freed. But he is persuaded by his secretary to throw them in jail.

Through symbols, sound sequences and scenes reminiscent of Italian director Federico Fellini, the film touches on many aspects of Stalin's terror. An exponent of the city's cathedral is an ally in Stalin's campaign against religion.

And in place, the film has an oblique message for modern times. After the dictator dies and is buried, the body keeps reappearing in his own garden. This is interpreted by some as meaning that Stalin's influence has never been eradicated.

The end of the movie is played out by the second and third generations. Sava's daughter and Aravidze's son and grandson. The son, who has inherited the dictator's power, tries to explain his father's crimes to the grandson: "You have to understand. Times were difficult . . . and our task was great," a familiar justification for Stalin's crimes.

Sava's daughter, carrying on a relentless campaign to avenge her family, is sent by authorities to an insane asylum, just as many Soviet human rights activists have been sent to psychiatric hospitals.

"It is a very brave, sweeping movie, that needs to be seen several times to understand its complexity," said Medvedev.

Residents of Tbilisi, in Georgia, say the film has been a huge success there, and it is impossible to get tickets to evening performances. The grounds are composed mainly of young people, according to one resident. Abuladze told the Moscow audience last night that he was "especially glad that young people have reacted to it."

Out of the U.S.S.R., A Filmmakers' Revolution

'Repentance': Portrait of the Stalinist Terror

MOSCOW—Tengiz Abuladze remembers when he was a child, his father—a doctor in the Georgian capital of Tbilisi—kept a suitcase packed and ready "just in case." But the cracked knock on the door never came, and Abuladze's family was spared any direct consequences of Stalin's terror as mass arrests swept through Georgia and the rest of the Soviet Union in the 1930s.

Thus Abuladze, 62, director of "Fekavertsi" or "Repentance," a starring film that has resurrected memories of those times, says he was never a victim. But, he says, "the fate of my people is also my fate."

The film, which was made in 1964 and is for the first time being shown to small Soviet audiences, is fictional. But in the minds of the viewer and the author, its portrait of a creaking dictator and his corrupt son is unassailable and significant—for both the Soviet Union and Georgia.

Georgia was the birthplace of Joseph Stalin and his first henchman, Lavrenti Beria, a key prototype for the film's main character, Abuladze says. It is important that Georgians explain this tyrannical history to themselves and to future generations.

Beria and Beria's son had such deep roots among us that everything must be done to prevent its return," he says. Its traces "are manifest everywhere today, and this is what we have to struggle with."

"This doesn't mean that the film is only about Beria, or about the '30s. It is much wider, much deeper. It is a film about violence, about the absence of violence."

Abuladze says he deliberately generalized the main character, Vazhm Aravidze, not to weaken the point of the film—but to strengthen it.

"We wanted to generalize to the maximum," he says, citing that the physical appearance of Aravidze suggests not only Beria, but also Hitler and Mussolini. "I wanted to erase everything that was concrete. I wanted to create a mask of evil."

In Georgia, the name of the dictator translates as "No one." Instead of heading a nation, he controls a fictional city. The country and the time are indeterminate.

The movie, filmed in Georgia, lasts two hours and 15 minutes and covers three generations. It shows not only the arbitrary and theatrical cruelty of a dictator, but the cooler, more duplicitous corruption of the son who inherits his power. Of the two, Abuladze considers the son by far the more evil.

And finally it shows the revulsion of a third generation—the dictator's grandson—who, upon learning the sins of his grandfather and uncovering the lies of his father, shoots himself.

The movie is now being shown in Tbilisi and is being distributed to select audiences in Moscow. Its general release is expected next year.

It has already evoked a powerful response from its audiences—as could be expected in a nation that has never come fully to terms with the legacy of Stalin's terror, when millions were killed.

While giving an interview recent-

ly, Abuladze, a soft-spoken, patient man, answered a phone call, rang another. Some people wanted tapes of the film, more wanted tickets. The movie is in such demand in these early preview days that Abuladze is concerned over the wear and tear on the master print.

It is hailed as not only a cultural but also a political event. Its release was approved at the "highest level"—meaning a member of the ruling Communist Party Politburo, according to reliable film sources. Its cause was championed personally by Elem Klimov, the new head of the Union of Cinematographers.

Abuladze began writing the script in 1961 to complete a trilogy, which included a 1968 film, "Milda," and "Tree of Desire," made in 1977.

"Milda," a movie about tradition and revenge filmed in stark black and white against Georgia's swamped mountains, is a composite of classic Georgian poetry.

"Tree of Desire" is still a classic in Georgian cinema. A love story and a tragedy, it is set in a village rich with early 20th-century Georgian characters. From a slightly sad revolutionary schoolteacher to a teacher's priest.

Abuladze, in discussing "Repentance," stresses its links to the other two movies. "There is a theme that goes through the three of them—the theme of the 'guiltless accused.'"

In the first film, the victim is a man who divines duty his clan's cruel traditions and is executed. In the second, the beautiful heroine is killed because she loved a boy she couldn't marry.

And "Repentance," says Abuladze, is about "the many blameless people who suffered."

He does not say when, or where. If the user viewer did not cringe the names of Beria or Stalin, Abuladze would have preferred to let them be understood. So it was one night in Moscow during pre-screening discussions, when people, choked with emotion, went on stage to thank Abuladze for his film. They overtook one by one to the memories he had brought back.

In making the movie, Abuladze says he deliberately chose a style that he describes as "phantasmagoric."

"It would have been impossible to have made this a realistic film. How could you explain how it was? That these people could denounce you for

Tengiz Abuladze

"LA GEORGIE: POLYGONE D'ESSAI DE L'INTERVENTIONNISME RUSSE"

par Djanri Kachia

Washington, Juillet 1984

En Occident, la Géorgie est généralement mentionnée en référence à Staline, ou parfois Bériia. C'est un sort bien étrange pour ce pays de vieille tradition chrétienne qui compte quelques 23 siècles d'existence étatique. Staline était géorgien. C'est une vérité aussi indiscutable que de dire que Napoléon était corse et Hitler autrichien. Mais la réalité est que aucun d'entre eux n'a aucune relation avec l'histoire de son pays. Napoléon appartient à l'histoire de la France, Hitler à celle de l'Allemagne, et Staline à l'histoire de la Russie. Staline est non seulement étranger à l'histoire nationale de la Géorgie, mais qui plus est, il n'a pas hésité à sacrifier des milliers de ses compatriotes à la réalisation de ses objectifs "grands russiens". Churchill ne disait-il pas de lui: "le plus grand dictateur de tous les temps a reçu dans ses mains une Russie encore à l'heure de la charrue et l'a laissée parvenue à l'heure de la bombe atomique". Régnant sur l'empire communiste russe pendant trente ans, Staline a construit une machine qui s'est transformée en mouvement perpétuel. J'appelle cette machine la "n-brocratie" dont la force et la détermination résident dans la conjonction en elle des caractéristiques impersonnelles des masses. Et sa destruction n'est possible que par la mise en oeuvre d'une détermination et d'une force à sa mesure.

Il demeure un lien, et un seul, entre Staline et l'histoire de la Géorgie: il a été l'artisan d'un renversement du cours de l'histoire nationale; apportant à Lénine en offrande le corps martyrisé de la nation géorgienne, il a ramené les aiguilles de son histoire à l'heure de l'oppression par la Russie tsariste. Pendant deux cents ans la Géorgie a été le polygone d'essai de la politique expansionniste et colonialiste russe, tsariste d'abord, communiste ensuite.

Il faudrait pourtant que les historiens se rappellent qu'en 1918 la Géorgie s'est délivrée de ses chaînes de l'empire russe, a déclaré son indépendance et s'est dotée d'une constitution démocratique et républicaine. Pendant ce temps, en Russie, se poursuivait la lutte interne pour la consolidation du pouvoir et sa préservation contre la menace des gardes blanches. Pendant les trois années précédant l'invasion militaire russe, la Géorgie démocratique et républicaine a été reconnue par 19 pays - dont la France -. Lérine lui-même, donc le Parti, et donc l'état l'ont reconnue également, allant jusqu'à signer en 1920 un traité de non agression. Mais ces garanties juridiques n'ont pas suffi; l'enthousiasme des socialistes européens de l'époque pour l'expérience socialiste de la Géorgie indépendante s'est révélé un fragile rempart contre l'expansionnisme de la Russie bolchévique.

Et dès 1921, la Russie bolchévique a mis en scène, pour la première fois, le spectacle qu'elle répétera ensuite sur d'autres scènes: en Europe orientale après la seconde guerre mondiale, en Afghanistan il y a à peine cinq ans. En dépit des élections qui avaient doté la république géorgienne d'un gouvernement légal, à majorité social-démocrate, les responsables bolcheviks russes ont créé de toutes pièces un Comité bolchevik dans la petite ville de Choulaveri, aux seules fins de leur faire lancer un appel à l'aide, permettant de justifier l'entrée de la XIème armée russe qui stationnait déjà aux frontières géorgiennes au Nord (Nord Caucase), à l'Est (Azerbaïdjan) et au Sud (Arménie). C'était bien avant l'heure le scénario afghan (il faudrait d'ailleurs pour s'en tenir à la seule chronologie l'appeler le "scénario géorgien")¹.

L'invasion de la Géorgie par l'armée russe² a entraîné dans le pays un traumatisme profond peut-être plus puissant que celui causé par l'entrée de Hitler en URSS. En effet, un régime totalitaire s'appuie sur deux piliers: la peur qui se réalise par le moyen de la terreur totalitaire et par la "cryptocratie" c'est-à-dire l'ignorance totale dans laquelle se trouve le citoyen et la société toute entière de ce qui se passe et de ce que l'état exige d'eux. Cette situation crée un traumatisme d'autant plus brutal que les racines culturelles sont profondes dans la structure mentale de la société.

/1 Il est intéressant de noter par ailleurs que déjà alors on répandait la rumeur selon laquelle Lénine aurait été opposé à l'intervention et y aurait été contraint par Staline et Trotsky. Ce n'est pas sans rappeler ce qu'on a pu dire sur l'intervention en Tchécoslovaquie, où cette fois Souslov et l'Ukrainien Chelest auraient "forcé la main de Brejnev", ou encore l'intervention en Afghanistan que les militaires auraient imposé à Brejnev (on a d'ailleurs dit ensuite au moment de l'avènement d'Andropov que lui aussi aurait été opposé à l'intervention en Afghanistan!). Curieuse répétition qui permet au dirigeant du moment de capitaliser sur sa présumée innocence et d'apparaître comme un partenaire digne de confiance et méritant d'être soutenu dans sa ligne de "modération". Les idoles décidément doivent être intouchables!

/2 (en effet à cette époque l'Union Soviétique n'existait pas. Il n'y avait encore qu'un peuple russe, une armée russe, un gouvernement russe. Personne ne peut donc soutenir que l'armée envahissant la Géorgie ait été autre chose qu'une armée russe).

Il est aujourd'hui à la mode de dénoncer le stalinisme et le génocide totalitaire de Staline. La concentration de l'attention sur la Russie, que domine la nécrocratie, déforme la perspective de la réalité; et d'aucun adhérent à une conception selon laquelle des forces "a-nationales" se seraient emparées de la Russie et l'auraient assujettie à des intérêts spécifiques: Lénine au profit des Tatars et des juifs, Dzerzinsky au profit des Polonais, Staline au profit des Géorgiens, Trotsky au profit des juifs, et ainsi de suite. En même temps, on a tendance à oublier que l'instrument central de la nécrocratie n'est autre que le peuple russe. Et que ce sont les armées russes, et non pas d'abstraites forces a-nationales, qui ont ressuscité par les armes l'empire un et indivisible de la "Sainte-Russie", qui ont mené à terme le génocide des minorités nationales et qui ont fait régner la terreur totalitaire. N'est-ce pas Dostoïevsky lui-même qui écrivait de façon prémonitoire "je donnerai moi-même jusqu'à la dernière goutte de mon sang pour cette "immensité" car c'est là le seul résultat vraiment positif de mille ans de sacrifices"¹. Il n'apparaît pas qu'il ait alors pensé un seul instant aux sacrifices que cette "immensité" avait pu faire subir aux autres peuples.

La terreur a commencé en Géorgie en février 1921 et n'a plus cessé: terreur physique autant que morale, génocide culturel comparable seulement au génocide perpétré par la Russie impériale au siècle précédent. Il nous faut revenir en arrière pour constater la continuité.

Dès 1801, date de la première occupation de la Géorgie par la Russie impériale, quand comme l'écrivait l'historien géorgien Djavakhichvili "la toute puissance des gouvernants, des chefs militaires et de la bureaucratie n'avait pas de limites", d'une seule signature la Russie a aboli l'état géorgien créant à sa place un gouvernorat sous contrôle absolu. La langue nationale fut éliminée de toutes les institutions y compris judiciaires; les maîtres d'école eux-mêmes, venus de Russie, et enseignant en russe, se permettaient, dans la pure tradition coloniale, de tourner en ridicule la population locale pour laquelle on avait trouvé le digne nom d'"allogènes". 17 ans après l'annexion, les géorgiens n'avaient plus même la possibilité d'écouter la liturgie en langue géorgienne dans la cathédrale de leur capitale, langue dans laquelle on avait pourtant officié depuis 1400 années, en dépit des envahisseurs

¹ (Dostoïevsky, Oeuvres Inédites, Moscou)

musulmans, perses, arabes, mongols, turcs. La détermination des administrateurs russes transparait dans les paroles du Commandant en chef Tormassov aux pères de l'église "pour briser l'influence des seigneurs et des paysans sur l'église, il faut les déporter sur des terres administrées par l'état"; Ne retrouve-t'on pas là la préoccupation maintes fois réitérée des dirigeants russes à l'égard des spécificités polonaises. Toute la première moitié du XIXème siècle n'a été que suite incessante d'insurrections, témoignage vivant du rejet de l'annexion par la Nation Géorgienne. L'annexion a été condamnée vivement non seulement à l'intérieur du pays - par la Reine Darédjane, l'héritier du trône David, mais aussi sur la scène internationale - par l'Angleterre, la France, la Turquie et la Perse. Mais devant la vanité de ces protestations, le peuple géorgien n'avait d'autre choix que de recourir à la lutte directe contre l'occupant qui se lit comme une longue énumération de révoltes¹.

Comme le démontre cette énumération, l'occupation de la Géorgie par la Russie n'a pas été une "promenade" mais une lente et difficile conquête qui a duré presque un siècle. En dépit du déséquilibre des forces, la résistance géorgienne n'a pas été aisée à surmonter. Il faudra attendre la défaite de Chamil et l'occupation militaire du Nord Caucase, couronnement de la domination progressive des différentes parties du pays pour que la balance penche définitivement du côté des "conquistadores" russes et que sonne le glas de l'indépendance géorgienne.

Cette lutte pied à pied une fois terminée, la nation épuisée a connu une véritable dépression, que les autorités russes ont mise à profit pour accentuer la répression culturelle et politique visant à l'annihilation de la civilisation géorgienne. Il faut bien comprendre que la Géorgie est un pays qui a "existé à la frontière de l'impossible" -

/1	1802	en Kakhétie, Mtiouleti, Khevsouretie.
	1803	assassinat du Général Lazareff par la Reine Darédjane (21 avril).
	1804	en Mtiouleti et Kartlie.
	1810	lutte armée de l'Imérétie (sous la conduite du Roi Solomon II et S. Léonidzé) contre l'occupation russe.
	1811-1812	en Pchav-Khevsouretie
	1813	Mtiouleti, Kakhétie
	1819-1820	Imérétie et insurrection générale de la Géorgie occidentale.
	1824	Abkhazetie
	1828-1829	Gourie
	1832	conspiration des opposants géorgiens. .../...

chrétienne depuis le IVème siècle (332-335): elle a survécu aux incursions de la Perse Hachéménide puis Sassanide, des arabes, des mongols, de Tamerlan, des Perses musulmans, des turcs. A la recherche d'une protection chrétienne, elle s'est tournée vers les états européens au nom d'une communauté de civilisation puissamment ressentie. Il suffit de rappeler que les géorgiens ont été partie à toutes les croisades et que la plus grande défaite de la grande coalition musulmane est liée au nom du roi géorgien David (1122, bataille de Didgori) plus connu en Europe sous le nom de Jean Presbytère - encore surnommé le "prête-moine". Témoignage encore de cette communauté, la multitude des monastères et centres culturels géorgiens en terre sainte, au Mont Athos, en Bulgarie notamment. Ce n'est donc qu'en désespoir de cause, devant l'échec de ses interventions auprès des états européens, que la Géorgie s'est adressée à la Russie pour lui demander aide et protection en tant qu'état chrétien. En 1783, le roi de Géorgie orientale Irakli II, dont Frédéric le Grand disait: "en Occident c'est moi qui règne et en Orient - Héraklé" - le "roi invaincu" de la Géorgie - se résoud à signer le traité avec l'impératrice Catherine de Russie. Cette protection "chrétienne" a surtout valu à la Géorgie de s'attirer les foudres de Aga Makhmad Khan, et affaiblie par ce combat inégal auquel la Russie s'était gardée de participer, de ne plus pouvoir résister à l'annexion par son puissant voisin nordique. L'annexion de la Géorgie orientale, première étape de l'occupation du pays tout entier, était essentielle à l'objectif de l'empire des tsars: contrôler la Transcaucasie. Selon les paroles mêmes du Général Ermolov "tant qu'existe la Géorgie, demeure le problème du Caucase"; donc la Géorgie ne devait pas exister; et de fait, elle fut transformée en un gouvernorat. Pour bien comprendre ce que signifiait

.../...

[Il faut relever ici les liens étroits existant à cette époque entre l'opposition géorgienne et les insurgés polonais. Les forces "démocratiques" russes - incarnées par les décembristes - n'ont manifesté en revanche aucune sympathie ni pour la cause géorgienne ni pour la cause polonaise. En réalité, ces forces "démocratiques" loin de partager les idéaux d'indépendance et de liberté des nations opprimées par le tsarisme, n'avaient pas renoncé à la dépense des frontières de l'empire et à la fusion des peuples composant cet empire en une seule grande masse russe (cf. pour les détails la "Ruskaya Pravda" éditée par les décembristes - Moscou)].

Après 1832, les insurrections ont pris un caractère plus local et aux revendications nationales se sont juxtaposées des revendications d'ordre social.

.../...

cette transformation, il suffit de se reporter à la littérature russe du XIXème siècle qui décrit précisément la nature de cette administration au sein de la Russie elle-même. Le traumatisme était d'autant plus profond pour la Géorgie que rien dans sa tradition ne la préparait à s'adapter au règne du totalitarisme bureaucratique russe. Dans ce pays où l'idée constitutionnelle avait fait son entrée dès le XIIème siècle sous le règne de la Reine Tamar, chacune des invasions avait signifié un retour en arrière. Mais, malgré cela, rien de comparable à l'énergie destructrice de la Russie du XIXème siècle et de la Russie soviétique du XXème siècle n'avait été subi auparavant par la Géorgie. En réalité, il faudrait étudier l'histoire de cette domination comme une seule unité, si ce n'était pour les trois années d'indépendance qui séparent le joug tsariste du joug communiste. L'histoire de l'oppression de la Géorgie est une démonstration exemplaire de la stratégie impérialiste de la Russie de tous les temps. La différence entre les autocrates russes et les communistes "nécrocrates" tient à ce que les autocrates moins idéologues ne savaient pas dissimuler aussi habilement par des slogans et des "villages Potemkine" idéologiques, leurs véritables ambitions, à l'instar de ce que font ces génies de l'idéocratie que sont les dirigeants soviétiques.

Cet exemple chrestomathique sera répété en 1939 dans les pays baltes, en Europe orientale au lendemain de la seconde guerre mondiale, en Hongrie en 1956, en Tchécoslovaquie en 1968 et en Afghanistan en 1979. Malheureusement la leçon géorgienne n'a pas trouvé de résonance suffisante dans une opinion européenne tantôt occupée par la collaboration avec la "nécrocratie", tantôt fascinée par le "romantisme" des mouvements démocratiques russes. "Embrassant l'ours russe", les intellectuels européens ne pouvaient rien voir au delà. Maintenant

.../...

1840	Gourie Iméréthie
1849	Tbiliss
1857-1862	Mingrelie, Gourie, Iméréthie, Kartlie
1863	Sainguilo (le "Sainguilo" est un territoire que l'état soviétique a concédé à l'Azerbaïdjan et où se poursuit un véritable génocide culturel de la population géorgienne (cf. Documents Sanizdat géorgiens)).
1866	Abkhazetie
1875	Svanetie
1876	Mingrelie, Svanetie
1878	Kakhetie (révolte contre le recrutement militaire)
1882	Gourie Ajara (révolte contre la persécution des Musulmans).

encore, il est rare que quelqu'un analyse sérieusement et comprenne la situation des républiques dans cette Russie qui demeure "une prison des peuples". Qui se souvient par exemple que sous le seul règne de Staline, le tiers de la population géorgienne fut anéanti et ne compte plus aujourd'hui que 3,5 millions d'habitants. La lutte contre la langue géorgienne était et reste le principal objectif des gouvernants russes. Cette langue qui n'est parlée que par les géorgiens et presque exclusivement en Géorgie (peuple des moins enclins à la diaspora et qu'aucune puissance étrangère n'a réussi à déraciner) est un symbole de l'enracinement du peuple géorgien dans sa terre et sa culture, culture dont le signe existentiel est sans doute l'hospitalité au sens religieux de ce terme. Cette lutte contre la langue et la culture se dissimule derrière des slogans sur le développement culturel, l'épanouissement de la civilisation... La machine "nécrocratique" dispose d'une vaste panoplie de moyens pour mener une guerre souterraine contre la société et la nation et contre les structures qu'elle ressent comme dangereuses: à savoir la religion, la culture, les traditions, la mentalité de chaque individu et en général ce qu'on appelle la civilisation. Sous le slogan de l'amitié, la "nécrocratie" détruit précisément ces relations historiques qui rapprochent les nations et les hommes. Elle tient un discours sur les promesses de la vie, tout en supprimant des millions de vies humaines. C'est cette même nécrocratie qui encense le droit à l'autodétermination des peuples tout en leur ôtant les signes les plus élémentaires de l'indépendance et de la souveraineté. Enfin elle se proclame le champion de la liberté des travailleurs, tout en leur déniait les droits essentiels, comme on l'a vu en Pologne, pour ne rien dire du monde soviétique.

Dans cette situation, la survie n'est possible qu'en recourant aux instincts les plus primitifs. Encore cette survie elle-même n'est-elle possible que parce que Moscou même prend parfois peur devant la mort. On assiste ce faisant à une pétrification du pouvoir dans la réalité nécrocratique. La démagogie et l'idéocratie obligent la direction russe à créer un appareil local pour l'administration des républiques et des satellites et à choisir pour ces appareils des cadres parmi les individus les plus ambitieux, assoiffés de pouvoir, dépourvus de règles morales. C'est avec leur collaboration que Moscou entend opérer la grande transformation du peuple. Ils deviennent ce faisant les instruments de la russification. La russification se traduit, non seulement par l'oppression des forces nationales mais par la modification des valeurs sociales, des traditions, par la déformation de l'histoire et pire par la tentative d'éradication du passé - l'objectif étant de créer un peuple sans mémoire, une nation sans conscience, une société sans valeurs propres.

Il est remarquable que l'invasion et l'occupation mongole soient appréciées dans l'histoire russe comme une déformation de la pureté historique et comme une aliénation de l'âme traditionnelle - mais cette leçon n'a manifestement pas laissé de traces; au contraire, le système de pouvoir russe a repris à son compte les caractéristiques de l'empire mongole. Alors que l'histoire moderne porte un jugement négatif sur toute domination d'un pays sur un autre, toute ingérence dans les affaires internes d'un état tiers, toute atteinte à l'indépendance et à la souveraineté d'un petit ou grand pays, seule la Russie semble avoir trouvé, dans l'idéologie, la formule qui lui assure l'impunité.

Bien que l'histoire ne fournisse guère de critères absolus, positifs ou négatifs, il demeure que chercher à imposer à une autre nation et à d'autres individus sa propre histoire ne peut être apprécié que comme une perversion profonde de l'histoire elle-même. Cette perversion se traduit dans la réalité nationale par la forme extrême du totalitarisme, la nécrocratie. Or, une nation ne peut se sortir d'une telle situation qu'au prix d'un effort moral considérable, d'une conscience historique profonde et d'une connaissance lucide de sa voie spécifique de développement [la Pologne est sans doute parmi ces nations celle qui est parvenue au stade de maturité le plus avancé de ce combat existentiel].

De son côté, avec les mensonges et la démagogie, usant tour à tour de la carotte et du bâton, de la répression comme de l'encouragement aux instincts de conservation les plus primitifs, la nécrocratie russe cherche à arracher les peuples et les individus opprimés à cette connaissance salvatrice, à cette vérité rédemptrice. Elle poursuit donc sans relâche toute manifestation patriotique à l'intérieur comme à l'extérieur de l'empire. Ermolov avait donc parfaitement raison quand il soulignait que tant qu'il y aura la Géorgie le problème du Caucase ne sera pas résolu. Les problèmes de la Russie actuelle en Europe de l'Est, ne seront pas résolus tant que continueront à exister la Pologne, la Tchécoslovaquie, la Roumanie, la RDA, la Bulgarie, la Hongrie; ses problèmes en Asie centrale et méridionale ne seront pas résolus tant qu'existera l'Afghanistan - et son problème existentiel demeurera tant que le fait national demeurera vivant dans les pays baltes, en Ukraine, dans les républiques du Caucase et dans la vaste Asie centrale. C'est la seule et la véritable vulnérabilité du système soviétique que pour une raison mystérieuse, le monde extérieur ne peut ou ne veut percevoir mais que les dirigeants de la nécrocratie ont parfaitement identifiée. Il suffit pour s'en rendre compte de constater avec quel acharnement et quelle persévérance, tous les moyens de la nécrocratie sont mis en oeuvre pour parvenir à l'éradication de la menace nationale. De cela encore l'histoire géorgienne est un exemple presque parfait.

Dès 1921, il apparaît de façon évidente que la Russie ne pouvait tolérer l'indépendance géorgienne et se devait de rompre les liens millénaires qui rattachaient l'histoire géorgienne à la civilisation européenne. Car il est bien connu que l'affaiblissement de la conscience nationale commence par le tarissement culturel dont le meilleur moyen demeure la coupure des liens avec l'extérieur et l'isolement¹. C'est le 12 mars 1917 que l'église, précédant l'état, avait annoncé l'indépendance en rétablissant l'autocéphalie de l'église de Géorgie abolie par la Russie au lendemain de l'annexion de 1801. Pendant trois ans, la Géorgie a démontré qu'en dépit du génocide culturel et national pratiqué par la Russie depuis un siècle, son développement intérieur avait connu un cheminement parallèle à celui de la culture et de la civilisation européennes [il suffit pour s'en convaincre de lire les ouvrages des publicistes, des poètes et des écrivains géorgiens de la seconde moitié du XIXème siècle]. Si la Russie n'a réussi à préserver ses institutions républicaines que quelques dix mois avant de sombrer dans le gouffre totalitaire, la Géorgie, malgré l'environnement menaçant a pu édifier en trois ans un état démocratique et républicain possédant toutes les capacités d'un développement propre. Cette force et cette stabilité internes lui venaient de ce que ses institutions reposaient sur une volonté nationale et non sur une opposition seulement de nature sociale ou économique à l'impérialisme russe. Cette volonté nationale a d'ailleurs largement survécu à l'occupation militaire russe de 1921. Peu de temps après l'invasion, Staline venant en Géorgie en tant que l'un des dirigeants du PC russe, pût mesurer cette résistance nationale; Parlant à un meeting au Palais du Gouvernement de Tbilissi devant plusieurs milliers de géorgiens, il fut conquis aux cris de "assassin, traître, meurtrier". Le lendemain, il convoquait un meeting du Politburo qu'il adressa en ces termes: "les géorgiens n'ont pas encore compris, il faut les marquer au fer chaud". L'insurrection qui éclata en 1922 fut appréciée par Trotsky en ces termes: "nous n'avons pas l'intention de quitter la Géorgie mais si la situation se développe de telle sorte que nous devons partir, nous claquerons la porte de façon qu'il ne reste rien, pas une pierre en

/1 Dans le cas de la Géorgie, la Russie a réussi le double exploit d'isoler celle-ci culturellement et géographiquement de la civilisation européenne - y compris par une manipulation des frontières européennes - mais aussi de l'isoler de son autre source culturelle traditionnelle à savoir l'Iran, le Moyen Orient, de tout le berceau oriental de la civilisation européenne.

place". En dépit de ces menaces le mouvement de Résistance s'amplifie avec la conspiration des généraux en 1923¹ et l'insurrection générale de 1924. Staline apprend la nouvelle de l'insurrection à Moscou et donne au Politburo l'instruction suivante: "la Géorgie doit être labourée jusqu'au dernier carré". Ce qui fut fait: 7000 personnes furent fusillées les trois premiers jours. 20000 furent déportées dans les semaines qui suivirent². Ainsi, à l'heure où la Russie connaissait une période de relative tolérance, si rare dans son histoire³, la Géorgie était déjà confrontée à la brutalité d'une répression qui allait devenir générale à partir de 1929. C'est en Géorgie que Staline expérimentait à cette époque les armes de la Terreur ("laissez-les faire puis donnez leur une leçon"). Alors qu'éclataient en Géorgie les premières insurrections contre la "nouvelle" Russie totalitaire, l'indifférence européenne annonçait déjà ce qui serait une indifférence plus cruelle encore puisque à l'égard de l'autre moitié d'elle-même: celle de l'Europe occidentale envers l'Europe orientale au lendemain de la seconde guerre mondiale. En dépit du silence extérieur qui accompagnait son combat, le peuple géorgien poursuivait la lutte s'inscrivant au nombre de ces peuples dont on peut dire: "on peut les occuper par la force mais non pas les réduire en esclavage". Cette volonté de résistance est mieux que tout symbolisée par les paroles du Patriarche de Géorgie Ambroise, le 7 février 1924: "mon âme appartient à Dieu, mon cœur à la Géorgie, de mon corps faites ce que bon vous semble" [message, soit dit en passant, que certains représentants d'épiscopats, enclins à prêcher le pacifisme et à placer la vie humaine au rang de valeur suprême, pourraient sans doute méditer]. La détermination n'était pas l'apanage de l'église, de leur côté les généraux qui avaient organisé l'insurrection de 1923 ont tous sans exception réaffirmé leur credo

1 Les 15 chefs militaires de la conspiration furent passés par les armes le 25 mai 1923, le verdict officiel reconnaissant qu'elle avait pour objectif le renversement du régime soviétique en Géorgie.

2 L'historien allemand E. Obst décrit ainsi ces événements: "J'étais à Tbilissi. J'ai trouvé la ville plongée dans une profonde tristesse. La plupart des femmes étaient en deuil et leurs visages exprimaient une profonde désolation. Presque tous les hommes portaient des cravates noires. En même temps on pouvait sentir leur peur que leur tristesse n'apparaisse trop visible. Il n'y avait pratiquement pas une famille géorgienne qui n'eût perdu au moins un de ses membres. Cette insurrection fut réprimée avec une sévérité sans précédent. Des milliers furent exécutés sans aucun procès par la Cheka".

3 La période de la NEP - nouvelle politique économique.

national avant d'être exécutés: "vous ne nous faites pas peur car notre mort est le gage de la libération de la Géorgie"; "je meurs heureux car je suis devenu digne de m'offrir en holocauste sur l'autel de la Patrie"; "on voit sur vos visages que notre courage vous étonne: allez et rapportez aux vôtres comment les géorgiens savent mourir pour la Géorgie". Leur message n'est autre que celui que lançait Jan Palach aux occupants russes et au monde indifférent en s'immolant par le feu. Les communistes géorgiens eux-mêmes finirent par adhérer au combat national. Emprisonnés, ils refusèrent de signer des aveux tel B. Mdivani, compagnon d'enfance de Staline, répondant à ses accusateurs: "faites signer de telles déclarations là-bas à Moscou, mais n'oubliez pas que vous êtes ici à Tbilissi, capitale de la Géorgie". Le mouvement séparatiste des communistes géorgiens connu comme "déviationnisme national" montre clairement que dans les relations entre la Géorgie et la Russie, le fait national et l'idée de l'indépendance précédaient et l'emportaient sur les mouvements de nature politique ou sociale. Ces bolcheviks géorgiens qui avec l'aide de l'Armée rouge, avaient contribué au renversement de l'indépendance, se sont convertis quelques années plus tard au combat pour l'indépendance, rachetant en quelque sorte leur culpabilité face à la nation.

Si les historiens décrivent généralement la "grande terreur" comme une période d'extermination de victimes innocentes, il faut souligner que dans le cas géorgien, l'opposition était bien réelle et la répression frappait surtout des combattants. Dans le cadre d'un régime totalitaire, l'innocence vaut acceptation du régime et résignation.

L'histoire de la Géorgie "soviétisée" apparaît ainsi comme un résumé de toutes les formes de répression présentes dans l'arsenal moscovite: la répression des insurrections de 1927 (Lechkoumi-Svanéthie), l'écrasement de la révolte des paysans après la collectivisation de 1931-1932, du complot des séparatistes communistes de 1937, et du mouvement séparatiste de 1942-1943. La Géorgie a connu les déportations massives des années 36-37, et elle a contribué plus que sa part à la lutte anti-hitlérienne¹ [il y avait en général une forte proportion de non russes à Stalingrad et plus encore sur le front de l'avant]. L'immédiat après guerre a été marqué en Géorgie à la fois par des déportations de groupes entiers de la population (les Meskhes géorgiens déportés en 1944 parce que musulmans et suspectés de collaboration), de minorités ethniques résidant depuis toujours sur le sol géorgien (minorités grecques de Batoumi et Sokhoumi déportées en 1947-48) et par les déportations des années 49, 50 et 51 qui, estime-t'on, ont touché une famille

¹ Sur près de 640000 conscrits géorgiens, seuls 220000 sont rentrés vivants soit l'élimination d'un tiers de la population active.

sur deux. En 1952 c'est au tour des responsables du Parti de connaître les purges que le nouveau secrétaire général du Parti, Mgeladze explique ainsi en Septembre 1952 "la direction précédente a oublié le fait que les réactionnaires internationaux essayent de trouver dans notre République des éléments nationaux hostiles au régime, afin d'accomplir grâce à eux leur travail d'espionnage diversionniste (...) [Si on les avait laissé faire], la Géorgie aurait éclaté en une série d'unités indépendantes et le gouvernement de la Géorgie soviétique n'aurait plus été qu'une coquille vide".

Cette brutalité n'a pas réussi à extirper le sentiment national qui a été réaffirmé dès le premier signe de desserrement de l'étai. La révolte étudiante de Mars 1956 qui a fait, suivant les estimations entre 500 et 1000 victimes, était bel et bien un acte de protestation nationale que les autorités russes, relayées en cela par les médias occidentaux, ont présenté comme des manifestations de stalinisme. On comprend mieux ce qui s'est passé à Tbilissi en ces premiers jours de Mars 1956 si on rapproche ce mouvement spontané de la jeunesse des événements qui se sont produits la même année en Pologne et en Hongrie. Aucune de ces démonstrations n'avait rien à voir avec la nostalgie du stalinisme, mais en revanche était directement liée au phénomène de la déstalinisation. Celle-ci en faisant sauter pour la première fois le verrou de la peur annonçait l'avènement d'une génération nouvelle et la fin du règne total de la terreur. Cette transformation radicale a obligé à partir des années 60, la stratégie de la russification à prendre un caractère "cryptocratique", qui à la fin des années 70 aurait dû être couronné par l'établissement de la "domination constitutionnelle" de l'élément russe - et en particulier de la langue russe - dans l'Union. Il est frappant de constater que cet objectif demeure dans la droite ligne du programme des Décembristes¹ de 1823!

L'équivalence entre la Nation russe, le peuple russe et le peuple soviétique est établie. Le premier signe de cette "fusion" des différentes cultures, des différentes histoires, mentalités, caractères fut la priorité accordée par la constitution à la langue russe, en tant que langue de l'unité. C'est précisément cette stratégie que les Géorgiens ont contré en obligeant "l'infailible" régime totalitaire à renoncer à cette décision par ses manifestations du 14 avril 1978 pour la défense du statut national de la langue géorgienne.

/1 cf. projet de constitution des Décembristes publié par leur organe Ruskaya Pravda:
"Art. 2 du Préambule intitulé "Peuples du Caucase" .../...

C'est ainsi qu'en accord avec ces conditions spécifiques, avec l'expérience acquise en deux cents années de domination russe, la Géorgie poursuit sa résistance sur la sphère culturelle, religieuse et même économique. Il est à cet égard non sans intérêt de noter qu'on s'efforce de jeter sur les géorgiens le même discrédit qu'on s'efforçait de jeter sur la Pologne: oisiveté, alcoolisme, spéculation, corruption, matérialisme et aspiration à un niveau de vie plus élevé en recourant à tous les moyens. Toutefois il est clair que dans les conditions d'un régime totalitaire, toutes les formes de marché noir et d'activités para ou anti-étatiques, toute affirmation de marginalité, sont aussi une manifestation de résistance. Et ce comportement anti-étatique n'est pas la cause mais bel et bien la conséquence du régime totalitaire. Il est clair aussi que le drame historique de la nation géorgienne donne à ce peuple la capacité non pas de s'adapter à n'importe quel régime mais au contraire de le transformer, d'adapter ce régime à ses besoins irrépressibles. C'est sans doute pour cela que tous les observateurs constatent qu'en passant la "frontière" du Caucase, ils entrent dans un autre pays.

Il n'est que naturel et compréhensible que les forces russes, opposées au régime communiste, essayent de blanchir le comportement russe et cherchent à délivrer le peuple russe de sa culpabilité et de sa responsabilité dans l'établissement de ce régime, en l'attribuant à des "forces a-nationales". Mais il est tout aussi clair et compréhensible que pour tous les peuples de l'URSS et de l'Europe de l'Est la Russie demeure l'opresseur et le destructeur de leur culture et de leur existence

.../...

- Les terres qu'ils habitent sont comme bénies du ciel, le travail y produit tous les fruits de la nature. Aujourd'hui cette terre n'apporte aucun profit car elle est occupée par des peuples à demi sauvages.

La situation de cette région ouverte sur la Perse et le Moyen Orient pourrait procurer à la Russie des moyens efficaces pour établir des relations commerciales avec l'Asie Mineure et enrichir son royaume. Tout cela est perdu par la faute des peuples caucasiens qui sont des voisins dangereux et intraitables, et des alliés non dignes de confiance. Il nous faut conclure enfin que toutes les tentatives ont prouvé l'impossibilité d'apaiser ces peuples et d'entretenir avec eux des relations amicales et paisibles. En conséquence, il est légitime d'établir un gouvernement suprême provisoire qui décrète:

.../...

propre. Qui que soit le responsable de l'instauration du communisme en Russie, dans tous les autres pays opprimés, ce système a été imposé par la volonté russe et par la force de l'Armée rouge. La relation spécifique de la Géorgie avec le régime soviétique russe apparaît nettement dans le texte et la tonalité de la lettre ouverte adressée par six intellectuels géorgiens à Y. Andropov, N. Tikhonov, aux Izvestia, et à la Pravda en septembre 1983:

.../...

1. que tous les peuples et territoires au nord de la frontière russo-turque et russo-perse, y compris la côte qui est à l'heure actuelle possession de la Turquie, soient occupés.
2. que ces peuples du Caucase soient divisés en deux catégories - les pacifiques et les rebelles; que les premiers soient laissés sur leur territoire et qu'il leur soit donné une administration et des institutions russes. Que les seconds soient déportés sur les terres de la Russie intérieure et qu'ils soient séparés en petits groupes répartis dans les différents districts russes.
3. que des peuplements russes soient établis dans le Caucase et que ces nouveaux habitants reçoivent les terres enlevées aux précédents occupants afin que par ce moyen, soient extirpés du Caucase tous les signes témoins de l'ancienne - c'est-à-dire actuelle - population; et que cette région soit transformée en un district calme et favorablement disposé envers la Russie. Tous les détails de ce plan sont confiés au gouvernement provisoire suprême (...)

I. Les Frontières

Dans cette circonstance deux règles peuvent jouer. La règle de la bonne disposition envers la Russie et la règle de la nationalité des peuples ou des tribus dépendants ou voisins. S'agissant de peuples qui peuvent jouir de l'indépendance et de leur souveraineté, la règle de la nationalité s'applique. .../...

"L'essence de l'histoire millénaire de la Géorgie dont le mouvement présent est partie intégrante, consiste en la défense de son territoire national, de son intégrité et de sa souveraineté (...) Le Politburo du PCUS est l'organe dirigeant suprême dont l'autorité s'étend à tout le pays. En conséquence la responsabilité devant l'histoire et notre nation lui appartient aussi, au nom de l'intérêt existentiel suprême de notre nation, nous nous adressons à lui (...) Les géorgiens représentent non seulement l'une des nations composantes de l'URSS mais l'une de celles qui constituent la Communauté internationale. Tant que se poursuit la politique visant à la restriction de ses intérêts économiques et politiques par des moyens artificiels et de contrainte, tant que se poursuit la violation de sa souveraineté territoriale, elle a le droit par notre voix ou par celle d'autres de ses représentants de demander justice devant l'opinion mondiale. Plus vite sera rompue l'inertie de Petersbourg en Transcaucasie, dirigée d'abord vers l'annihilation de la nation

.../...

S'agissant de peuples qui ne peuvent s'administrer seuls et qui doivent être placés sous la protection d'un autre état, s'applique la règle de la bonne disposition. En ce qui concerne la Pologne, la règle de la nationalité si elle devait s'appliquer supposerait l'indépendance et la souveraineté, en revanche la règle de la bonne disposition suppose des limites spécifiques (...)

L'état se compose d'un peuple et d'un gouvernement. Tous les peuples russes représentent un groupe social. Tous les peuples qui entrent dans l'état russe sont considérés comme russes et perdent de ce fait leurs dénominations propres pour former un seul peuple russe".

géorgienne, et plus cela sera profitable pour le monde et pour la paix et l'harmonie dans cette région!"¹

Cette expression arrivée à maturité de la conscience nationale demeure jusqu'à présent ignorée de l'opinion internationale. Car si le régime communiste favorise la démoralisation de la nation et son aliénation, l'ignorance totale de la situation réelle de la Géorgie et des autres peuples de l'URSS (si l'on ne parle pas ici de la curiosité touristique) contribue largement à la réalisation par la nécrocratie des objectifs millénaires de la Russie: transformer un sixième de l'humanité en sa propriété "une et indivisible".

Cette ignorance de l'opinion internationale est dommageable d'abord et surtout à la Géorgie certes, mais aussi à l'Occident qui a perdu le contact avec une des civilisations les plus anciennes et les plus originales du bassin oriental de la Méditerranée. Plus encore, cette ignorance est dommageable à l'appréciation politique de la réalité d'aujourd'hui - et ce sur deux plans. L'acharnement de la Russie impériale d'abord, communiste ensuite contre la survie de la nation géorgienne démontre s'il en était besoin où se trouve la véritable vulnérabilité, la seule menace à sa cohésion et à son expansion. Le régime soviétique a dès ses origines perçu le phénomène national comme le principal obstacle à surmonter et c'est sur ce problème, et non pas la crise économique ou une opposition interne trop facilement démantelée, qu'il butte encore aujourd'hui. L'Europe se devrait d'apprécier à sa juste valeur combien la résistance nationale interne à l'empire russe, du Cause des Pays Baltes, de l'Ukraine et de l'Asie Centrale (et bien sûr de l'Afghanistan) et externe, en Europe de l'Est, représente pour elle un bouclier infiniment plus efficace que la seule force militaire ou aucune défense stratégique.

L'exemple géorgien a une valeur historique et politique. Il a été le précurseur, indépendamment de sa volonté de tous les mouvements d'opposition nationale apparus dans la seconde moitié du siècle dans la partie orientale de l'Europe et il préfigure le réveil du nationalisme de l'Asie Centrale musulmane, latent déjà mais non parvenu à sa maturité politique. Une étude attentive de la lutte de la nation géorgienne pour la préservation de son identité aurait permis voilà longtemps de prévoir ce qui serait la dominante des années actuelles à savoir l'émergence du nationalisme est-européen.

La Géorgie demeure à la fois le test et l'expérimentateur. Test des moyens de répression de la puissance soviétique russe, expérimentateur

¹ cf. Arkhiv Samizdata

des voies et moyens pour élargir sa marge de manoeuvre culturelle, économique et donc nationale. Devant l'effondrement des alternatives politiques de l'occident face à l'URSS, effondrement du mythe de la convergence comme du mythe d'une dissolution inéluctable du système par faillite économique, devant l'émergence d'un nationalisme est-européen non plus seulement populaire mais partagé avec ambivalence par les leaderships communistes de ces pays eux-mêmes, qui n'est autre que le reflet exact du cheminement parcouru à l'intérieur par les républiques non russes dans des conditions moins propices et en dehors des feux de l'actualité, il devient urgent d'élaborer une stratégie nouvelle. L'ancienne détente avait un mérite, celui d'avoir compris la nécessité de l'ouverture et de l'interprétation comme facteur de libéralisation forcée du système - mais ses points d'application étaient erronés. Aujourd'hui il s'agit de savoir dans quelle direction orienter cette ouverture. Les interlocuteurs naturels de l'Europe sont ces peuples qui partagent avec elle une communauté de valeur et de civilisation qui sont disponibles à l'ouverture et qui peuvent sur ce terrain trouver même dans leurs dirigeants nationaux, par tactique ou par stratégie, une certaine complaisance. C'est ce terrain qu'il faut expérimenter en Europe de l'Est tout en pesant les concessions respectives, mais aussi et peut-être surtout en URSS même, en testant les limites de la marge de manoeuvre que le pouvoir central doit accepter de laisser à ses républiques - justement aujourd'hui où le pouvoir russe est sur la défensive ne pouvant admettre ouvertement une stratégie de russification et de centralisation (qu'il essaye d'accélérer multipliant de ce fait les résistances - d'où les critiques virulentes contre non plus l'anti-soviétisme mais l'anti-russisme de l'occident) s'ouvre pour une Europe lucide la possibilité de mener une politique active et audacieuse. Dans la mesure où une telle politique saura explorer les brèches constitutionnelles et les opportunités ouvertes par la détermination nationale de ces peuples eux-mêmes, Moscou n'aura d'autre alternative que d'accepter, avec réluctance certes, des concessions mesurées mais combien significatives pour le destin futur de ces nations et de l'Europe toute entière. Le point de départ d'une telle politique ne peut être que dans une appréciation lucide des forces et des faiblesses de la nérocrairie soviétique et de la claire conscience qu'il ne s'agit ni d'un empire voué à l'implosion, ni d'une forteresse invincible mais d'un corps étranger auquel il faut, par une détermination égale, arracher chaque jour des parcelles de liberté. Cela a été le sens du combat bicentenaire de la Géorgie, non pas lutte romantique et désespérée, mais acte quotidien de foi dans sa capacité à l'emporter en dernière étape. Cette leçon de persévérance, et celle plus proche de nous et déjà en partie couronnée de succès de la Pologne, doivent être d'urgence méditées par ceux qui sentant que le monde a bougé de l'autre côté du rideau de fer, se demandent comment répondre à ce qui sera la grande problématique de cette fin de siècle.

По поводу решения "грузинского вопроса"

г. Максимовым.

История эта не новая и она началась с пестелевской "Русской Правды". Декабристы желали сделать Россию - Европой и разработали к о н с т и т у ц и ю. Стремление благородное и похвальное! Вот как они представляли себе эту, новую, Россию. Цитирую:

"

Народы Кавказские.

Кавказские народы весьма большое количество отдельных владений составляют. Они разные веры исповедуют, на разных языках говорят, много различные обычаи и образ управления имеют и в одной только склонности к буйству и грабительству между собою сходными оказываются. Безпрестанный междоубий еще более ожесточают свирепый и хищный нрав их и прекращаются только тогда, когда общая страсть к набегам их на время соединит для усиленного на Русских нападения. Образ их жизни проводимой ежевременных военных действиях одарил сии Народы примечательною отважностью и отличною предприимчивостью; но самый сей образ жизни есть причиною что сии Народы столь же бедны сколь и мало просвещены. Земля в которой они обитают издревле известна за край благословенный где свое произведение природы с избытком труды человеческие награждать могли бы и который некогда в полном изобилии процветал. Ныне же находится в запустелом состоянии и никому никакой пользы не приносит от того что Народы Полуостровские владеют сего прекрасною Страною. Положение сего Края сопредельного Персии и Малой Азии могли бы доставить России самые значительнейшие Способы к Установлению деятельнейших и выгоднейших торговых Сношений с Южною Азиею и следовательно к обогащению Государства. Все же сие тержется совершенно оттого только что Кавказские Народы суть столь же опасные и беспокойные Соседи сколь ненадежные и бесполезные Сюзники. Принимая к тому в Соображение что все Опыты доказали уже неоспоримым образом Невозможность склонить сии Народы к Спокойствию средствами Кроткими и Дружескими разрешается Временное Верховное Правление: I./ Решительно покорить все Народы живущие и все Земли лежащие к северу от Границы имеющей быть протянутою между Россиею и Персиею а

равно и Турцией; в том числе и Приморскую часть ныне Турции принадлежашую.

2./ Разделить все сии Кавказские Народы на два разряда: Мирные и Буйные. Первых оставить на их жилищах и дать им российское Правление и Устройство а вторых Силою переселить во внутренность России раздробив их малыми количествами по всем русским Волостям и 3./ Завести в Кавказской Земле Русския селения и сим русским переселенцам роздать все земли отнятыя у прежних буйных жителей дабы сим способом изгладить на Кавказе даже все признаки прежних /то есть теперешних/ его обитателей и обратить сей Край в спокойную и благоустроенную область Русскую. Все подробности сего мероприятия предоставляются распоряжению Временнаго Верховнаго Правления".

Декабристы были наказаны за своевольность, но их программа взята на вооружение и с усердной буквальностью проводилась сперва царской а затем коммунистической Россией / Сталинский геноцид Кавказских народов оказывается прямым исполнением декабристских Заветов!/.

С позволения читателя еще одна цитата с той же, "РССКОЙ Правды"

" Конституция Государственный Завет.

1./ Границы Российского Государства Суть -.-

При сем случае действуют два Правила: Правило Благоприличия для России и Правило Народности Племен и Народов смежных и подвластных. -Когда дело идет о Народе Могущем пользоваться и долженствующим ~~быть~~ Быть под покровительством и зависимою у другой Славнейшей державы; тогда правило б л а г о п р и л и ч и я для России Берет перевес. - Польша - Правило Народности одъявляет Независимость и Самостоятельность Народа, но правило благоприличия определяет в сем случае Частное Границеположение. 3/ Государство состоит из народа и правительства... 4/ Весь Российский народ составляет одно Словие Гражданское все различные Племена Составляющие Российское Государство признаются русскими и Слагая различные Свои Названия Составляют один Народ Русский..." / Цитировано по рукописи Г.Г.

"Развитие России от Общества к Системе тотальной деклассированности или " Человек не собака, ко всему привыкает" - Тбилиси 1971 г./

- Так вот и определили Гитлер и Сталин "благоприличное границеполо-

жение Польши, затем всей Восточной Европы /Сталин и Союзники/...
Конкистадор Кавказа Ермолов уточнил "Заветы" короткой фразой:
" Не будет существовать Грузии, не будет и Кавказского вопроса!"
Могу только сказать, что кавказско-грузинские мотивы русской ли-
тературы не так идилличны, как кажется издали. Они обгагрены кровью
тех народов, которые не желали добровольно "слагать с себя различ-
ные свои названия и преурачаться в один Русский Народ" спускаясь в
мрачное подполье русского государственного строя /перефразируя Ман-
дельштама: "Я за жизнь боюсь, за рабу твою, в России жить, словно
спать в Гробу"/.

Грузия приблизилась к России и даже вступила под покровительство
т о л ь к о потому, что надеялась на п о к р о в и т е л ь с т в о
в о христианской-православной державы. А вот что принесла эта
х р и с т и а н с к а я - п р а в о с л а в н а я державка:

"14 мая 1817 года он /Феофилакт, архиеп. рязанский - прим. мое/ был
назначен экзархом, а уже 9 ноября того же года он предписал протоне-
рею кафедрального собора: " кроме воскресных, праздничных и высокого-
жественных дней в Сионском соборе отныне имеет быть совершаемо бого-
служение на российском языке три дня в неделю приехавшими со иною
из России священно-церковно-служителями, а именно: во вторник, пят-
ницу и субботу, и остальные три дня на грузинском языке грузинскими
священно-церковно-служителями! Итак, 16 лет спустя после присоеди-
нения Грузии к России грузины были лишены возможности слушать богослужение в кафедральном соборе столицы Грузии на своем родном языке, на
котором в продолжении 1400 лет неизменно возносились горячие молитвы:
ни персияне, огнепоклонники и мусульмане, ни арабы, ни монголы язич-
ники, ни турки не делали того, что сделало русское правительство и
его экзарх с христианской православной церковью Грузии!"

/И. Джавахишвили: "Политическое и социальное движение в Грузии
в XIX веке" С.П.Б. 1906. За эту статью он был под домашним арестом
три года/. Так постепенно превращаясь в русских подходили к XX ве-
ку. Превращение видимо проходило не совсем по "Заветам", так как
стала необходима новая стратегия. Её высказал Победоносцев.
Вот цитата из письма Победоносцева к экзарху Грузии:

"... По мнению тайного советника Яновского совершенно невозможно чтобы в Закавказье управление церковными и воскресными школами оставалось в руках только местного духовенства, так как это духовенство будет мешать желанию правительства объединить с империей окраинную страну. В Закавказье высшее духовенство состоит преимущественно из Грузин / два епископа епархий и два викария. вскоре двое из них были заменены русскими - прим. ред./, грузины же являются и заведующими, благочинными, священниками и учителями школ. В селах нет русского духовенства, в городах очень мало. Грузинское духовенство неподготовлено. Многие не могут обучать Закону Божьему да и русский язык знают слабо. Среди сельских священников встретим и таких, которые русский язык не знают совершенно. И если священник-заведующий школой хромает в русском языке то как же должны относиться к этому предмету представители светских училищ, которые всегда грузины. У некоторых из них глубокая и чистосердечная вера и думают, что смысл церковных школ не есть распространение русского языка и культуры. Книги священного Писания у нас есть и на грузинском языке, и русский не нужен - говорят они. Кроме того, если примем во внимание то обстоятельство, что ближайшее управление школ находится в руках местного духовенства, и что в кругах молодых грузин вертится мысль об освобождении Грузии, легко может человек представить, какого направления должны быть эти школы и какой характер имеет здешнее обучение.

В грузинском обществе насколько сильно желание распространения грузинского языка ясно доказывает следующее обстоятельство. К Грузинам /Иберийцам/ принадлежат Карталинцы, Имеретинцы, Мингрелы и Сваны. Язык Карталинцев и Имеретинцев сильно схож. Последние два же не имеют никакой схожести с ними. Так что Сван и Мингрел не понимают ни друг друга ни имеретинского, ни картлийского. Мингрельский и сванский более отдалены от картлийского чем польский и чешский от русского. Что же делает духовенство и школы? Так как у Грузин священные книги писаны на грузинском языке то детей мингрелов и сванов вначале обучают грузинскому языку а после этого русскому. За два года изучить два языка в школе невозможно. И поскольку школьными надзирателями и учителями являются Грузины, естественно основное внимание уделяется грузинскому. Поскольку же это так, то для распространения христианской и русской культуры, вначале, прежде чем в Сванетии и Мингрелии открыли бы начальные и церковные школы, необходимо было перевести на сванский и мингрельский Священные книги, ввести священнослужение на этих языках и посредством этих языков изучение русского, так как это в светских школах...

Стремление распространения грузинского языка так велико, что даже среди Абхазцев, которые не имеют ничего общего с Грузинами не только богослужение грузинское, но и в церковных школах и в школах общества восстановления православия абхазских детей обучают грузинскому. Только в это последнее время получили известие от новоопределенного епископа сухумского /русский/ - моливы дам перевести на абхазский и обращу внимание на изучение русского языка в школах..."

/цит: "Ла Жеоржи" Париж 1903/ Победоносцев. "

Примеров грузинофобии не счесть, но в данный момент нас интересует лишь та, "Заветная" и д е о к р а т и ч е с к а я грузинофобия, которая заложена в менталитет идеологов Державы/"Этой Громады" - как говорил Ф.М. Достоевский/. Одним из провозвестников новой идеологии был протоиерей Восторгов, которому ответил проф. Н. Марр очерком истории Грузии. Два слова из вступления:

"... Ничего нового! Та же крайняя неосведомленность в грузинских, да и вообще кавказских делах, та же злоба против грузин, то же змеиное шипение без змеиной мудрости. Лишний раз оправдались слова священного Писания /Притчи 26,11, 11 Петр. 2,22/ "пес возвращается на свою блевотину и вымытая свинья идет валяться в грязи, а безумный повторит свою глупость..." Есть целый ряд таких обидных мест, пущенных в обиходную против-армянскую или против-грузинскую литературу непамятливыми самозванцами кавказоведами, не знаем, действительно ли по незнанию или по врожденной лживости и по злему умыслу, по тому, что говорит Соломон /Притчи 26,28/: " лживый язык ненавидит угнетенных им". Шак напр., когда не оказывается иных доводов для легитимизации ни на чем не основанных русских националистических популяризованных на Грузию, выкрикивается фраза: " эта окраина куплена и кровью русских людей". Помимо того, что Грузия русскими не "куплена кровью", точно весь край, да и окружающая его страны не орошены многократно потоками грузинской крови, точно неоспоримый факт, что благодаря такому самоотверженному отстаиванию каждой пяди родной земли грузинам и удалось сохранить как никак родное царство, послу-

жившее опорой для дальнейших русских завоеваний на Кавказе? Или
 быть может, кров "грузинских людей" в счет не идет? Или еще напр.
с целью умалить численность грузинского народа, различныя грузинския
племена, говорящие на грузинских диалектах, даже гурийцы, говорящие
на чистейшем грузинском языке, выделяются как особня народности!.."

/Подчеркнуто мной-М.К./ - Н.Марр "Ист. Груз." А.П.В. 1906.

То было в н а ч а л е XX века. И вот к концу этого поистине "библейского" века, человек, считающий себя свободным, религиозным, неконформистом, сторонником правового общества, слово в слово повторяет "заветы" "Русской Правды", и своих святых: Победоносцева, Восторгова, ... Ленина и Сталина/ практика!/ - г. Максимов в своем интервью проф Джону Гледу говорит:

" Если хотите, Россия - это восточного типа Америка. Она складывалась точно так же - экстенсивно. Что, культурными способами? Кому принадлежит Техас? Кому принадлежит Калифорния? Кому это все принадлежит? Поэтому империализм внутри русского организма... Собственно, на русской территории - огромное количество национальных организмов. Как с этим быть? Это все очень сложный ~~ширляк~~ процесс. Вот Грузины, предположим, грузинская интеллигенция, неконформистская, требует отделения. Пожалуйста. Но что разве этим кончится? Нет! Это процесс необратимый. Грузия состоит из множества - ну, не множества - а нескольких народов. Абхазия не хочет иметь с ними никаких дел. Это другая культура, другая религия, язык абсолютно неповторимый. Они себя считают чуть ли ни искателями золотого руна. Аджария - это мусульманская часть, она всегда тяготела к Турции. Мэнгрели - это не грузины. Сваны - не грузины.

Один писатель мне говорит: " Мы не можем уступить Абхазию. У нас тогда не будет выхода к морю". Так и рассуждает интеллигенция. И в каждой такой республике. Но мы заранее об этом заявили в самом начале: пожалуйста, если вы осознали себя государством, сами и решайте свою судьбу".

Носороги есть в каждой нации. И несмотря на некоторые "национальные" особенности, в целом представляют род людей который по определению одного грузинского историка характеризуется "деклассированным сознанием" / менталитэ деклассэ/. Это деклассированный род сознания очень глубоко уводит копытами в зыбкую почву имперского шовинизма, ксенофобии и с а м о о б р а з о в а н щ и н н ы. Эту самообразованщину очень трудно пробить, тем более если владелец деклассированного менталита является еще и властителем" целого "Континента" и... "интернационала сопротивления" - так можно сопротивляться только тому, что угрожает Империи "Великого Носорожьего Царства". А угрожает ей, к примеру, Грузия / "И такие республики"... Боже, Боже! Сколько их?/ и грузины, которые сами империалисты и "жандармы ущелий и горских племен". И вот они хотят отделиться от Великого Русского Народа / термин если не выдуманный, то внедренный в сознание носорогов Сталиным - отцом самообразованщины и императором деклассированности/. И вот шагая "ноздрей к ноздре" с вышеназванными столпами Северного Сияния, г. Максимов моделирует Российскую Империю на Грузии - с одной стороны, а с другой - вслед за с о в е т с к о й пропагандой уравнивает образ США и СССР/ Российской империи-здесь он проговорился!/к а к империй. По поводу этого, последнего уравнивания коротко хочу ответить н е т! НЕТ! Нет ничего более противорусского чем Американское о б щ е с т в о, ее фундамент и принципы. "Американский Империализм" типично советское мотто /и вследблежущего деклассированного "Запада"/естественное для идеократии... Но не "Америка" является сейчас нашим предметом, а "Грузинский вопрос" С Грузией у "самообразованщины" тоже все в порядке: легко и понятно Грузины - империалисты. Они душат мегрелов, сванов, аджарцев, абхазцев/ и т.д. см. примечание/ и хотят освободиться от великой христонной державы чтоб еще пуще мучить их и давить. У "самообразованщины" легкость решения проблем чужого государства в прямом отно-

нении с силой копыт взрывающих поля данного государства. Пример тому - Афганистан / кроме "собственно русской территории"/. Там тоже произносятся слова: Если вы осознали себя государством, сами и решайте свою судьбу! Но чтоб никакого иностранного вмешательства, чтоб друг-друга не обижали, чтоб жили мирно, по образу и подобию нашему...

- Ведь только с этой б л а г о й целью уничтожают Советы Афганистан и афганский народ. Чтоб жить им было "хорошо и весело"!

Утверждения г. Максимова сугубо провокационны, и с уверенностью можно сказать, что они вызовут надлежащую реакцию со стороны про-русски настроенных абхазцев. Это вполне соответствует теперешнему стремлению Москвы создать напряженность внутри республик и тем самым доказать н е о б х о д и м о с т ь присутствия Москвы везде и всюду. Поскольку "самообразованщина" ни историей, ни фактами не интересуется, то излишне указывать г. Максимова на "школьные" ошибки. Любой интеллигентный человек может найти сведения о Грузии, ее истории, абхазо-грузинском государстве, Колхиде, Лазике, Егриси, Иберии и т.д. в любом учебнике. Здесь же приведу мысль А.Безансона - с моей точки зрения наиболее точно выражающую сущность происходящего в деклассированном менталитете столпов державничества:

" Дело в том, что идеологическая магия до чрезвычайности облегчает применение средств принуждения. Гораздо проще отправить в лагерь грузина или украинца, если иметь возможность обвинить его в "буржуазном национализме", в посягательстве на "пролетарский интернационализм", "советский патриотизм" и "дружбу народов". Лишив себя идеологической опоры, власть окажется вынужденной открыто опереться на великорусский шовинизм, который в настоящий момент, вне всякого сомнения, является наиболее актуальным умонастроением и самой надежной ее поддержкой, при условии что его удастся замаскировать или подчинить идеологии. Но тогда этот шовинизм немедленно превратится в фитиль у пороховой бочки местных националистических тенденций,

которые существуют и сейчас, но лишены того, что в этом случае не медленно приобретают - законного права на существование. Сто двадцать миллионов русских, которые должны держать подчиненными сто тридцать миллионов нерусских в пределах юридических границ и еще сто миллионов за их пределами - такая ситуация надолго бы не затянулась. В самом деле, у советской власти есть одно преимущество, ставящее ее в более выгодное положение по сравнению со всеми другими имперскими властями, существовавшими в истории: она избавлена от необходимости нести чрезвычайно тяжелое бремя о к к у п а ц и и. Фактически идеология приводит к своего рода с а м о о к к у п а ц и и, осуществляемой самим местным населением. Если она исчезнет, то у русского народа нечем будет его заменить. ...

...Именно поэтому национальный вопрос, который содержит в зародыше самый верный залог будущего распада СССР, одновременно является самой действенной причиной его сохранения в неизменном виде".

Привлекает и то, что "либеральная и демократическая" русская мысль не может допустить того, что "освобожденная" Россия это обширная страна населенная р у с с к и м и и теми, кто х о ч е т быть русским. И ограниченная эта страна будет своей "землей обетованной", в которую пущены свои, собственно русские корни, которая "питает русский дух и пахнет Русью". Что достаточно быть / в XX веке х р и с т и а н с т в а! / народом среди народов, людьми среди людей, что приставка "великий" - богохульство... Кем создана русская культура? сколько "капель" русской крови в ней а сколько еврейской, польской, украинской, татарской... ведь без этих вот "капель" никакой такой "собственно" русской культуры и нет... к т о считает эти "капли"? -ответ один: н о с о р о г и. Культура, как и политика неэтнические понятия и "собственными" становятся по з н а ч и м о с т и а не по "каплям" ген.

Еще одно: вряд ли какой-либо грузинский писатель-нонконформист обсуждал бы с г. Максимовым "абхазский вопрос" да еще в стиле типичной "самообразованщины". То что грузинские "носороги" ничем не лучше русских да всяких других - сомнению не подлежит. Но тут у г. Максимова видимо завело туда, откуда недавно раздался крик растерзанной

грузинами-лаврушниками, мандаринчиками, ...ками русской души. Тоже с "благими" нравочениями писано недавно что: "любого торгаша нерусского, тем паче кавказского вида по России презрительно клянут и кличут "грузином" - так вот: "За Родину, За Сталина!"...

Монтескье писал, что большая страна не и з б е ж н о должна управляться деспотическим режимом. Или-Или. Империя не может быть недеспотической / это закон "распада империй"!/ и слова Достоевского - который привел г. Максимова к религии - звучат совершенно однозначно "диалектически", т.е. "религиозно": " Кто слишком крепко стоит за насильственную целость России, во что бы то ни стало, тот не верит в силу русского духа, не понимает его, а если понимает, то явно ему зла желает. Я сам буду стоять за политическую целость этой громады, до последней капли крови, потому что это единственный хороший результат, приобретенный Россией тысячелетними своими страданиями. Но главное не в том; /в чем главное/" - Достоевский не дописал, но один русский писатель досказал, и его словами и закончу свой ответ г. Максимова и русской "самообразовандине":

"Он ведь што? Он себя одного самым-самым почитает, а другие ему ни в нюх. Оттого с ними жить по-дружески неспособен. Мужик иной нации-чухонец, скажем, или грузинец, да и немец опять же, он как себя понимает? А так што я, к примеру, худо живу, а мой сосед вполне жизнь устроил.- Так я ночей спать не стану, семью работой уморю, а буду жить не площе его! Так? Так... А руссак, он не, он намерен так, што раз сосед живет хорошо, то я ночей не досплю, извернусь всячески, пеной изойду, только он, надла, станет жить в дерьме, как и я, стане, а я в том свое утешение найду! Понял?..."

.....

" Социализм победит: не потому что он прав, а потому, что неправы его противники" - П. Чаадаев.

В Грузии по данным 1979 г. живут:

"Собственно" грузины /все Картвельские племена/ 3,433,000.

Армяне - 448,000

Русские-372,000

Азербайджанцы - 256,000

Осетины - 160,000

Греки - 95,000

Абхазцы - 85,000

Украинцев - 45,000

Курдов - 26,000

Др. нац. - 45,000

поскольку в Грузии тоже / как в "Америке"/ не было "ядра" которое "пучилось и расширилось", а был единый картвельский этнос, то совершенно очевидно что все остальные жители Грузии заселены в пределах Грузии в течении многовекового соседства, или колонизаторской политики / Русские, напр./ . К тому же в течение всех веков /23/ существования Грузинского государства территория Грузии /собственно Грузии!/ остается почти н е и з м е н и о й, если не считать территорий подаренных коммунистами с о с е д я м / Турции, Азербайджану, РФСР/.

2. То, что "Абхазская проблема" усиленно мусируется русской и советской имперской политикой видно из комментаия "Посева" от 28 сентября 1984 г. / "Русская Жизнь"/: " Национально-освободительная организация Грузии" ... "Дела "национально-освободительной организации Грузии" - не единственное проявление грузинских национально-сепаратистских настроений... из последних ~~каких~~ случаев назовем открытое письмо Андропову /сен.1983/ подписанное видными грузинскими учеными, с протестом против русификации. К сожалению большинство подобных акций и документов не учитывает разницы в "московской политике" до революции и после неё, не видят того, что подлинная русская национальная культура во все годы советской власти так же подавлялась в СССР, как и национальные культуры других народов...

Признавая право каждого народа из народов СССР на самоопределение мы тем не менее считаем, что оно никак логически не связано с русофобией. Кроме того, национальные проблемы в сегодняшнем СССР отягощаются множеством факторов и не так просты, как некоторым кажется.

Эту сложность можно, в частности, продемонстрировать и самиздатскими документами описывающими сложности национальных взаимоотношений Грузии уже не с русскими, а с абхазцами /Абхазская АССР входит в состав Грузинской ССР/ и азербайджанцами" - типичная "самообразованщина" видна за этими строками. Во первых русских не "русифицируют", а другие народы " р у с и ф и ц и р у ю т". Комунисты-же дают всех без разбора - сохраняя и культивируя только д е к л а с с и р о в а н и н х / и там, и здесь/. К тому же "коммунизм" ко всем народам пришел из России, на русских штыках и русскими методами. Приди он от других... - нет, "самообразованщину" ничем не пробить, оттого и "цветет" эта страна "песни и радостных засосов"!

ეს წერილი რედაქციის სახელით გავზეზავნა ნიუორკში გამოცემულ ჟურნალს: „ ვრემია ი მი “ (დროს და ჩვენ), რომლის 88 ნუმერში გამოქვეყნდა მკაცროვის ინტერვიუ. იბეჭდება დოკუმენტის სახით.

შენიშვნა ა. ბაქრაძის ნარკვევის შესახებ.

ჩვენ ჟურნალში მიხეილ ჯავახიშვილისადმი მიძღვნილ წერილში (№26), ნათქვამი იყო, რომ თანამედროვე ქართული პუბლიცისტიკა შეზღუდვას განიცდის გასაბჭოებამდელი ხანის მოვლენათა ანალიზისას - რადგან რევოლუციამდელ ხანაში ბოლშევიკები და მენშევიკები, ვით ერთი მიმართულებით, რევოლუციისაკენ მიმავალი მარქსისტები, ერთადვე უბედვრენ ყველივე ქართულ ეროვნულს და დღეს მნლია ბოლშევიკებისაგან მენშევიკების განცალკევება იმ შავ საქმეში მონაწილეთაგან, რომელიც ჩვენში მესამე დასმა მოიმოქმედა - განურჩევლად ფრაქციებისა თუ პიროვნებებისა. დღეს ეს საკითხი ტაბუს აღარ წარმოადგენს. ამის შესანიშნავი მაგალითია, მკვლევარი, პუბლიცისტის აკაკი ბაქრაძის საოცარი წიგნი ილია ჭავჭავაძეზე. ამ ნარკვევის ბოლო ნახევარს ვთავაზობთ ჩვენს მკითხველთა მომდევნო ფურცლებში. როგორც მკითხველი დაინახავს, ავტორი არსად არ დაღატობს მეცნიერულ მიდგომას და თითქმის მუდამ ფაქტებს და დოკუმენტებს ამბეჭვევლებს. ცხადია, ავტორი რომ მთლად თავისუფალი უფრდიყო, პოლემიკური არ იქნებოდა დასკვნის გამოტანაც, მაგრამ ქართველი მწერლები ჯერ კიდევ იძულებული არიან თავიანთი ნაწერი თვითონვე გაატარონ ცენზურაში და ასეთი სიფრთხილით მიუახლოვდნენ სიმართლეს, საერთოდ კი ახლა, გარდა ძველი პარტიული კადრის ხეობრ რომოტებისა არიან ლაპარაკობს მენშევიკების „ბურჟუაზიულ ოპორტუნისტობაზე“, არამედ პირდაპირ ანტიეროვნულობაში სდებენ მათ ბრალს. ამისი რამდენიმე მაგალითის მოტანა შეიძლებოდა, მაგრამ „აქაურთათვის“ ამის მიწოდებას აზრიც არა აქვს. იქ კი ქარგა ხანია თვალახილული არიან, ვისაც თვალი ხედავდა აქვს და ყური - სმენად.

სივენი თავი ჩვენსად აყვავდნენო.

საგრამ იღონა იმა თუ ერთ დიობრელში განიხილა თავისი და თავის წიგნებს პილტრუაჩი იგადო, მან პირველი უწყენი ის სიძველეთი რომელთაშიც უნდა აყვავდეთი ვარჯიშებდო სქარ-ივლისი ტარისი იღონა უწყენი ამ ტარისი ძაგებმა მისადე და ამ იღონებმა განსაბრკვლებდო ვნაჲ მან პირველმა სკადამ ი იგადებდო განსაბრკვლებდო წესობებდო და დიდობითობა სიძველესი მოქმენა.

იოვანი იყო ის სიძველეთი რომელზედაც უნდა აყვავდეთი იგი იღონა მისადე სქარსივლით.

ეს სიძველეთი იყო მთელი სქარსივლისი ბრთა ერთი შეკრულმა აყვადო ქართვდო, განხრებდეთი წიგნებისა, ერთად შეკრებენა ერთი ივადეთი ვარჯიშმა.

არცა წინა დღესს მისი გაფარებებდო ბადებში აყვავებდეთი მთელი ივადეთი ვარჯიშმა ივადებთან ამ კლესს, რომელიც აყვადებდო ერთი შიისი შეჭრილა ზღვის სივრცელში. არცა ერთადე ამოცარებენა ის აყვავებდო ერთი იღონებო, იმეთი და შედობითმა მეთაბ ზებანს ივადებენა მთლემ. სესტ წილამ-ადამსა და ბლატემს ვრავდო ვერსი დავადებენა ჩავდასეც ესინი მეთივ აყვავებთან დედაქმნა, თითქოს სტეტიონს შებრალდებნ სისივლისი...

წიგნითი ძეგლი სტეტიონისი პირივლისი მოწმენი ვრავდო ჩვენს წინსდელი მე-111 სიძველესი მიწვრიდელში... ის მეთაბი ვრავდო, რომელზეც ამ ჩამდენიზე წილს წინათ აჲ სპიხელის ძალით დამქროლა მთელ აყვავებანს წინსდელი სიძველესი 90-იან წლებში დამბა და ჩვენში. ის პირველი მდებრელი მისინდა; პილტრუაჩი იგადებან ვარჯიშმა, დიდ ვრავდეთი ვარჯიშმა და მთელ სქარსივლითზე ივადებში მოქმენა.

ბლატებში და დეჭქმასკალში ჩვენს ცხოვრებასა, წყველებითივით, მიწის აყვავებენ. მხოლოდ იღონა, რომელიც ამწვლით მუხსანით მდებრად ივდა ჩვენს ცხოვრებაში, ვებედა ამ სტეტიონის ვარჯიშებმა...

ეს პირივლა აყვადო ჩვენ ავადწინ მოქმა, მისი შევრევი ჩვენს აყვადამ ვარჯიშით. მისინსდეთი მეთივა იმამე ლესიარე, რომ იღონა დამსახრებდა.

იღონა დარბა პირტიონ-პირტი, ეწვეო, დამსახრეთ, ვარჯიშითი და პირტიონ-პირტი ვარჯიშმა" (გვ. 13—14; 91, 92, 93).

სიტყვა — ვარჯიშმა — ცოტა ნაფრთხვად ვარჯიშზე, მეთაბს ცხადია, რომ მე-19 სიძველეთი იღონებდო ეწმინდო ვარჯიშისი მეთაბებმა 1897—8 წლებში ჩამწვდა იღონა 40 წლისათვის აყვავებნ მოქმენითი ივადებლის ვარჯიშის განხრებმა.

იღონებო განსაყვავებდო ბედობა-წყნარე იგი ქართული სპიხავადებების ერთი ნაწილის ეწმინდობა.

ეს პირტიონ, რომელიც კითხვა აღიარეს მ. ი. ვ. ჭის 41 წლის (მედიკინაგებობის მიღებუობისა... მ) ივადებლის დედასწავლობაზე, ნეტავ ჩამ დეჭქიბუნ სხვა პირების ივადებლის დედასწავლობის შესახებ მე მეც სიძველეს ამ შეჩრდილებათ 41 წელიწადი მათ მიღებუობის განხრებამს ვარჯიშებში ლმინ ხელდებან აყვავებდო და ათვან ამ ვარჯიშის მთ ივადებლის დედასწავლობაზე... დიად, სერდენის და სიძველესი ბეჭი შეჭრილამ... მეთაბს ამბავებს და მთავალს აყვადს უცხელა. — ვერბა ეწმინდო აყვავებო.

მოთქვინებთა, რომ ამ ერთი წლამ წინათ ჩვენს ეწმინდობებში ერთი დედასწავლებელი სქარსისი აყვადო იმის ვარსი, თუ რომელი უნდა ივადებამსწავლეთი თ-ი იღო ჭეჭეჭათს ირსინივი წილს მიღებუობის შესახებ. რა ადგილი იღონო და იმითა ეწმინდობებდენ ამ დედასწავლობის ივადებლობებმა... რამდენადეც ჩვენ ვეცით, ეს წრე ირ ნაწილთ აყვადო ერთი დედასწავლებელი ნაწილს, შეადგენენ მეთაბების მსოფლიანს მიღებუობას, თითოეული იმითგანი თავის მეთაბის ბერებთან აყვადებ წილს, რამდენათ მე და შენ, მეთაბებო, ჩვენთან სხელწვითზეც ცხადია, რომ იმე ერთა იმითგანი იღო ჭეჭეჭათზე პირივლისი შედგენის არ მოქმედებდა ზღეს. მეთივ ნაწილა, ამ წერხლ-ფრეს, მისინსა კონტრადეპიანა, შედგენის ამ მიღებუობა ბრის ივადებლის წყველებ-მეთაბს, რომელიც იმთ სხელზე ლიუდლობენ და იმთ ნათქვამს ივადებებენ. უნდა ეყვარით იმთ მისინ, რიცა ვარჯიშ რომელიც „მეთაბის“ მოქმედებამ ეყვან აყვადით შეჭრილამს. — აყვავის ეყვადე და ვარჯიშით აყვადო.

1898 წლის ივნისში უფროეყოფოდ დამსახრებო ივანე მამაბელა.

დავ შევჩინე ვაჩუჩება და მანვე ზედვებო შევედი ჩემ თან-
შენებელთან.

საბოლოო, როცა ამ მოვლენას წერდა ს. ვერცხლავა, მწარედ
წამოხდა თავის სექტორს, მაგრამ რაღა დროს.

რუსეთში ერთი გამოცემების შემდეგ ერთი საბჭო.
1904 წლის 21 ივნისს წინა წყნობის წყარო საქართველოს კ. ც.
საბჭოს ცენტრულ მუშაკს კრება გაიხსნა:

„საბჭოსებო თავდასხმის შემდეგ, როდესაც დასრულებულია
საბჭოსებო კრების წინასწარიდან ინტერესთაშორის კონსი-
სტენციური სიტუაცია, აქვე უფროდ ვსვლიანება, დასრულდა
გადაწყვეტილების აღსრულება დასრულებული კომიტეტის
ამ კომიტეტის
საბჭოსებო მუშაკის ერთი სხვისდასრულდა საბჭოსებო დას-
რულებული კომიტეტის შემადგენელი კომიტეტის წევრები
ამ კომიტეტის კრების შემდეგ მათივე მათთვის შეიკრებო-
ბენ, განიხილონ, რომ კავშირისაგან შემდგომ შემოწმებულმა
დასრულებული სიტუაციის 25 მან კრებაზე იყო 30—40 კაცი დას-
რულებული კომიტეტის წევრებს გარდა სხვებისაც იყვნენ, ერთს სოც. დემ-
ოკრ. წევრმა განაცხადა რომ კრების შემოწმებულმა პროცესის
წინაშე არ უნდა აღმას დასრულებულმა იმდენად და რომ ამის
შემდეგ ვაჩუჩებო უნდა გამოვსვლიან თავიშორებულ და ხანა-
დასრულდა, ხედავს, ა. ი. თავდასრულებული და კრ-
ების კომიტეტის შემადგენელი ერთი კრებით, ს. და წევრის მოვლენა თავის
საბჭოსებო, ხედავს, ხედავს, ხედავს, ერთი არ იყო რაგონი შევად-
ამ კრების შემადგენელი კრებით იქნა, რომ კრების შემადგენელი კრებით
დასრულდა, მათთვის და გვსვლიან მათთვის ერთი, მათთვის, ხედა-
ვის წინაშე ხედავს კრებით ხედავს, მაგრამ ამდენად ისეთი დემ-
ოკრ. თავის მან ვერცხლავა, რომ ხედავს ამდენად სექტორის დას-
რულებული და არა კრების შემადგენელი კრებით ამდენად ისეთი დემ-
ოკრ. თავის მან ვერცხლავა — საბჭოსებო თავდასრულებული კრებით
გადაწყვეტილება გენ აღსრულებული დასრულებული კრებით და
გვსვლიან მათთვის დასრულებული კრებით, რომ კრების შემადგენელი
კრებით კრებით მართებულმა იმდენად ამდენად კრებით და ვადა-
სრულდა ხედავს და სოციალისტური თავის, რომ საქართველოს ერთი
საბჭოსებო წევრის გვსვლიან განიხილებო გადაწყვეტილებით, ხედა-
ვის არ შევსვლიან ამის დასრულებული და ვადასრულებული კრებით

წით. წევრები ახლაც ვერცხლავა, ვადასრულდა, ექვს დასრულებული
დასრულებული კრებით, ხედავს დასრულებული და მათი ვადასრულდა. კრებით
წევრები ხედავს ვადასრულდა ვადასრულდა და მათთვის ერთი სხვისდასრულდა და
გვსვლიან.

ამის შემდეგ დასრულებული დასრულებული კომიტეტის წევრები, მოვ-
ლენი იქნა, რომ შემოწმებულმა

ამ კრებით საბჭოსებო ერთი წევრი დასრულებული კრ-
ების წინაშე მათთვის პროცესის შემადგენელი კრებით შემოწმებულმა
შედეგად არ უნდა იქნა, იქნა კრებით თავის დასრულებული კრით-
ება და მან როცა იყო შედეგად

ამდენად, შემოწმებული მათთვის კრებით, 1905
წელს ერთი იქნა, კრებით ახლაც კრებით და იყო კრებით
არა კრებით, ვადასრულდა, თავისთვის ერთი წევრი სხვისდასრულდა
ხედავის შემდეგ, 1905 წლის 25 ივნისს მათივე ვადასრულებული და სხვისდასრულდა
საბჭოსებო დასრულებული, ხოლო 1905 წლის 5 ივნისს მათთვის და
წევრის, თავის ამდენად მოვლენად და სოციალისტური, რომ მან
წელს მათთვის მათთვის დასრულებული კრებით ამდენად მათთვის

ამდენად, კრებით დასრულებული კრებით, მოვლენად
ქვეს ვადასრულდა, იქნა კრებით, სოციალისტური კრებით, მოვლენად
უნივერსიტეტის, სოციალისტური კრებით, თავისთვის სოცია-
ლისტური კრებით, სოციალისტური კრებით, მოვლენად კრით-
ებას ერთი კრებით წინა დასრულებული მოვლენად კრებით
დასრულებული კრებით და დასრულებული კრებით და სოციალისტური
მოვლენად, იქნა წინაშე კრებით, იქნა წევრი — ერთი კრებით
ერთი კრებით ხედავს ერთი და მათთვის კრებით კრებით იქნა
გვსვლიან კრებით, ხოლო, იქნა, იქნა, გარდასრულებული კრებით
მათი კრებით ვადასრულებული კრებით, მათივე წევრებისთვის, ვა-
დასრულებული საბჭოსებო

ამ დღესაც დასრულებული კრებით, ერთი კრებით
[1905 წ., № 13] ინტერესის გამოცემის — თავისთვის და კრ-
ებით საბჭოსებო. იყო ხელმოწერილი იყო ინტერესის —
კ. ნ. უნივერსიტეტის სოციალისტური ექვს სოციალისტური კრებით
ხედავს იმდენად, რომ სხვისდასრულდა ხედავს იქნა?

პირველი
კრებით მათთვის გვსვლიან გვსვლიან (ინტერესის კრებით
ამ დღესაც ვადასრულდა) კრებით ხედავს, რომ სხვისდასრულდა

მღვწე ტაძარი კაცთა ასე რომ წყენ—დასრულებს მთავრად ზღვრებდ
 ფიქვებდო თავისი ცოდნით. ერთ დღეს ამ კაცს ფიქრი იხს
 ტრია გადუქვდა მისი და მიქონდა სხელში ვსად გამოდღო
 ღონისა. მკვეყნის სიჭრამა ვაჭრად წყნა ვაღო დაფიქრ
 ღონად. რატომ თქვი ამ ზღვრს ამ იხსო. ღვინა მთავრ
 თქვი ამი ზიერი. სიჭრამზე დაჯიქილი და მე ეს ვაჭყ ამ
 ზიერს ამ ამი ზიერი ვმ მიქვა ეს იხს ვიოთ. რაც ვიღობო
 დი დიქონდა. სიმ იქი სულ ფათა ვარ. წაქვანია წყნა მღვ
 სე ეს ვეღუნას ამ დაქვირათ და თქვენ სიმ ქობტანება სარ
 თი. მუნან მგები ღამისათი ამ ღობის. ამ სიჭვეთი მუჭრად
 სიჭრამი სავთვან და ირთი სავთ კოცა ზეც ვაღამეჭრა სავ
 რად მამეღელ ვღვს. ამ ამბეს ილია მუჭრად მადკონინან იღ
 რაზეც 400 მანეთან მჭრამი ვაჭვადო ვეღონათ იყინდა და
 თანე ვღვდა ვიჯვედ მოჭრეს: ვინაღ. მუჭრამიჭოლი. ვინაღ.
 ვეღო სემი ვნა მიქვა. რომ თანე ამ წყამსქენბო. ვიჯვედო
 ვღვინ ვიღვი სხელში მიჯვიდა. ვაჭვადობდო ქსიში მიჯვი
 ვაჭვი დოთ. მიჯვი სხელში მარა იქავ ვრა ვაჭვადობდო ვაჭვი
 ვეღონის ვამო ვაჭვი სულ ვღვდა ვიჯვი და ვიო ვიოხებე ვაჭვი
 მიჯვი ტაჭრული და წაქვებო სიჭრამიჭოლი.

ქვე თანე ვაჭვადობდო ვაჭვადობდო სიჭრამი გამოვინებს —
 მთავრ მოჭრადი ვაჭვი ვღვს. რომელსე მუჭვი ამ იქვი სხელ
 ში ეს 400 მანეთან მჭრამი გამოვინებო თავიო მადკონინე —
 და ვიო მუჭვადობდო იღონს. იგი წყრად

ვერამანუკარში ჩაიღვის მუჭრამე თებში ამს ვაჭვი სო
 ვეღში ამის წყარო, რომელიც გამოვინებს სტარობელეებში, რომ
 ვიოც ვაჭვიოთ, ასე სიჭრამიოთ. მიზალია თებში, რომელიც
 ზღვის წყალი, სანდრამ იყრება, მუჭრამ წყარო თავიღვნი ამ ვა
 ყინებდა. რაც ვიო მადკონი ზამთარი იყო, წყაროს წყალი ამ ვა
 ყინება და ამღვნი სიჭრამი ვეღლი ვარ ვაჭვიბოდა.

ვერამანუკარის ვაჭვიოც სიჭრამის ამავი, რომელიც, რომ
 ვიოც დიდი და ქვაი წყალი, სვეში ახადრის ამ იყრება მიჯ
 სიჭრამე ასე, რომ სიჭრამისათვის წყლის სიჭრამი ახა რეზობდეს
 ამ მიჯვი ვაჭვიოთ, ამ ის თბლად ვაჭვილო, რომ ვიოცო ვა
 ვიოც სიჭრამიოთ ამ იყო.

ამაგვისა და სიჭრამ ვერამანუკარს შუა დიდი ვნა მიჯვიბე-

მა, იგი წიქვილს ამიჭრამს და ვაჭვიოც ამიჭრამს იყრება.
 რომ სიჭრამი ამღვი წყალია, რატომ დაქვიბდა ვეღობა
 ტვინი სიმ ვეჭრამ სიჭრამი? იგი ვეჭრამ, რომ თანე წყარო სარ
 ვიოც ამ ამსებში, და ილია სიჭრამი სიჭრამი სიჭრამი თავი
 ვიოც გამოვინებო წყაროს მამანობა?

ილია სიჭრამი ამღვირამის ვეღობის, მიზამიწვე, სემ მად
 კონინე ვაჭვი. რომ სიჭრამიოთ ეს ამი თანე ვაჭვიმანე ქვი
 ბი წაქვიბა. იქვიან ვაჭვიბე-ვაჭვიბეღვს და თე სიჭრამ. მადკონი
 დამ ვეღვან ვეღ მიჭრამელს კაცს ეს ამი სიჭრამი ვაჭვიბე. ხე
 ვიჭვი და მისი მსალი.

ვინ და ვიღვს იგი, რომ სიჭრამიოცოთ კაცს რომელიც დი
 ვიოცამ ღვს წაქვიბა მიჯვიბე-მიჯვიბე. სიმ ვეჭრამ ტვინი
 წყარო იგი სიჭრამი სიჭრამი. მიჭრამელი წაქვი ამ სიჭრამ
 რომ სიჭრამ-მუჭრამი კაციოცეს წყალი სიჭრამიოცამ? თე ვა
 ზამელი ვაჭვიბეც ვაჭვიბე იყრენ? სიჭრამიოთ დაქვიბებო
 კაცს ამ კაცს რომელი სიჭრამი ტვინი ახა მიზამინებდა. რომ
 ვაჭვი. იგი სიჭრამი მიზამინებდა წყარო?

და რაც მიჯვიბა, ამ ზამთარა ვერამანუკარში ამ ვაჭვიბე-
 დო ამღვიბე სიჭრამი ვეღვი.

მესამე:

ამის ვაჭვიბული ილია მუჭრამე და იგი სტარობელის ვაჭ
 ვიბს მესამე ამ თბლად ვეჭრამიოთ ვეღვი? (თე—ა. ბ.)

სიჭრამიოთ ვაჭვიბა სიჭრამიოთ ვაჭვიბეს ამღვიბა მუჭრამ
 დი და ვაჭვიბოთ იგი ილია მუჭრამე და იგი თბლად ვერამან
 შვილს ეს ვაჭვიბეს მიჯვიბე სიჭრამიოთ ვაჭვიბეღვი იგი.
 სემს მიჯვიბე ილია ვაჭვიბეს რომელიც ვაჭვიბეღვი ამ სემს მსა
 ცხედა სემსებდეს ვაჭვიბეღვი სიჭრამი ვნა მუჯო იგი აქვი და თე
 მიჭვი ამ აჭვიბეღვიბეს. ამავ ვეჭვი იგი იჭვიბე. სიჭრამი
 მიჯვიბე ეს ვაჭვიბეს თანეღვიბეღვი მიჭრამეღვი სემსებდეს. რლი
 ვაჭვიბეღვიბა მიჯვიბეღვი — მიზამინეღვი და მსალი. თქვიბე თე
 მლი დაქვიბეღვიბეს, რომ ამავ იჭვიბეს ვღვს სიჭრამი
 მიჯვიბეს სიჭვიბეღვიბეს ვეღვი.

მეოთხე:

...ვინ სტარობელის და ი. მუჭრამე მიზამე ვაჭვიბეღვი
 სიჭვიბე მიჯვიბეს ჩარი მიჯვიბეს? მამანობა?

წესრიგადღებულ საქმეზე დაიბრუნა, ხოლო საქმე უკვე გამოძიებულია და მისი დასკვნა ამიტომ თანამხარე ეპისკოპოსის წინაშე წარსმის და საქმე.

სწორედ მართებულად მოსწია კომიტეტს, განსაზღვროს ილიას პიროვნება ქართული ხალხის ძეგლები გამოკლებული. ავტორიტეტულ საქართველოს მხარდობით ილიას მიმართული აქტივობები მთელი ქვეყნის ხალხისათვის ძალიან მნიშვნელოვანია. ილიას მიმართული გამოძიება სწორი დასკვნის წარსმის საფუძველია.

რადგან ეს ხალხისა და ექსპონატების კონფლიქტი, აღწერილია, ეს მნიშვნელობის მქონე საკითხი გამოვლენის, მნიშვნელოვანი დასკვნები, რადგან ეს ეხება ილიას ცხოვრებას მთელი საქართველოს და სხვათა დასაინტერესებს, იგი უნდა იყოს ხალხისათვის და ექსპონატების გამოვლენის.

როცა მისი ქართულ-საქართველოში გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება, მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების გამოვლენის მნიშვნელობის დასაფუძვლიან გამოიყენება. მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება. მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება.

ილიას მიმართული საქმეები და დღევანდელი მისი საქართველოში გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება. მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება.

სწავლის ინტელექტუალური რომ შეეძლოს იგი ინტელექტუალური მისი მისთვის დიდი გამოვლინების გამოვლინება, მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება.

ქვეყნის იქ წინა სიღრმე, მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება.

ილიას მიმართული საქმეები და დღევანდელი მისი საქართველოში გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება. მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება.

როცა იგი იმის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება.

მისი აღიარებით ქვეყნის მხარე ილიას ხალხისათვის და ექსპონატებისათვის გამოვლინების ავტორიტეტის დასაფუძვლიან გამოიყენება.

ჩვენი უახლესი ისტორიის შესასწავლ მასალებში არსებობდა ფრიალ მნიშვნელოვანი ხარვეზი . მას აკლდა ჯაქვის უმნიშვნელოვანესი რგოლი , რომლის გარეშე ამ საგნის შესწავლის ძირითად უბანს გამაშუქებელი ელემენტი მოაკლდებოდა . ეს ხარვეზი დღეს შევსებულია გენერალ კვინიტაძის წიგნით : „ მთი ვოსპომიანია “ . . . გამოცემლობა „ იმეა პრეს “ პარიზი 1985 .

დადგენა იმისა თუ რა მოხდა ოდღაერთ წელს , ძნელი არ არის , ამისთვის საკმაო მასალა არსებობს . არც იმის დადგენა არის ძნელი , რა სახე ჰქონდა ამ მოვლენას , კერძოთ — როგორი იყო ოდღაერთი წლის ომის პერაპეტობები . არც იმის დადგენა გაკირდება , რომ ომის დაწყების ემს , მისი მოგების შანსი — თუ სასწაულებრივ მოვლადენე ფაქტორის მოვლენებას არ მივიღებთ მხედველობაში — ნულს უდრიდა . იმაზედაც საკმაოდ დაწერია , რომ მაშინდელ მეთაურობისათვის ქართული სახელმწიფო მათდაუნებურად ნაშვილვეი გერი იყო და მამასადამე ისინი გულით ვერ მოუვლიდნენ მას . მაგარამ არ იყო ზუსტად ცნობილი ის პირობები , ის ფაქტები , რომელნიც დაადგენდნენ თუ ვინ და როგორ ეწინააღმდეგებოდა და ხელს უშლიდა თავდაცვის საქმის წესიერად მოგვარებას .

ამ საკითხის თავიდან ბოლომდე მცოდნე მხოლოდ გენერალი კვინიტაძე იყო და ამ წიგნის მთავარი ფასი სწორედ ის არის , რომ იგი უპირველესი წყაროა ჩვენი ახლ წარსულის ამ საბუდისწერო უკუ-ღმართი მოქმედების რაობისა და პასუხისმგებელთა დასადაგენად .

წიგნში მრავალი ამბებია მოთხრობილი , რომელთაც თანაბარი მნიშვნელობა არა აქვთ . სამხედრო აკადემიადამთავრებული ოფიცერი , რომელსაც სამხედრო ხელოვნების გარდა ის სხვა საგნებშიც ჰქონდა ღრმად და ფართოდ შეთვისებული , რომლებსაც იქ ასწავლიან — რაც უკვე , გენ . შტაბის ოფიცერზე რელი ითქმის — ცხადია ფრიალ საყურადღებო აზრებსაც გამოთქვამს წიგნში , მაგრამ მსჯელობას მოვლამ შეიძლება კონტრმსჯელობა მოექმნოს , ასეთია აზრიც , რომლის საწინააღმდეგოდ განსხვავებული აზრი წამოიკრება : მაგრამ სულ სხვა ფაქტების მოტანა — ამ ფაქტთა მოწმის მიერ . აქ შეიძლება მხოლოდ არდაჯერება მოწმის ჩვენებისა . ხოლო გენერალ კვინიტაძის მიმართ თუ რამე შეუძლებელია , ეს არის სწორედ იქვის შეტანა მის პატიოსნებაში . მამასადამე მისი ნაამბობი სრული სიძარტლია . ამიტომია , რომ ამ წიგნში მოტანილ ფაქტებს იგივე ძალა და მნიშვნელობა აქვთ , როგორც — სასამართლოში წარმოადგენილ იმ დამამტკიცებელ საბუთებს , რომელთაც ფრანგები უწოდებენ : PIÈCES A CONVICTION . ჩვენ აქ არ გამოვუდგებთ იმის „ წაკითხვას “ , რასაც ეს ფაქტები მოგვითხრობენ . ესეც ნაწილობრივ უკვე დაწერია . მაგრამ უკვე იგივე მსჯელობა იყო , რომლის ურყეობა — საფუძვლიანობასაც აკლდა ის , რაც ამ წიგნშია მოცემული . ეს არის , რის თქმაც აუცილებელი იყო ამ წიგნის მოკლე რეცენზიაში .

ახლა ჩვენ გვსურს ზოგი „ არაუცილებელი “ რამ დაუთმაროთ .

ჩვენი ახლ წარსულის მკვლევართათვის უთუოდ დაინსება კითხვა : შეიძლება თუ არა დაძლევთ თავდაცვის მოწმისრგების ხელისშემშლელებისა ? ამ საკითზე მსჯელობა ბუნებრივად მიგვიყვანს მმართველობის შეცვლის ანუ გადართიადების საკითხთან . ასეთი იდუა არსებულა კიდევაც . ამის შესახებ ფრანკანოც ლაპარაკობს „ ჩემ წარსულში “ გ . კვინიტაძის წიგნი სულმს ამზე .

წიგნში თითქმის იგნორირებულია მ . ჯუღელი *) და არც მისი წიგნი „ მძიმე ჯვარი “ არის ნახსენები . წიგნის მოხსენებლობა შეიძლება იმით აიხსნას , რომ კვინიტაძის წიგნს „ მოგონებანი “ ჰქვია და ფორმალურად ჯუღელის წიგნის მოხსენიება სწორი არ იქნებოდა მაგრამ იმ პარაგრაფებში სადაც გ . კვინიტაძის ზოგადი მსჯელობაა გვარდელთა არალოიალურ საქციელზე , მაგალითად ფიცხოვის მიმართულებით ნაწარმოებ სამხედრო ოპერაციების დროს , ან კიდევ — ადერბაიჯანის მხრიდან წითელი ჯარის შემოტევისას , ყველა ეს მოვლენები ანახულია ჯუღელის წიგნშიაც . და თუ ახლ რიგით ავტორის პოზიციას ერთმანეთს შევადარებთ , აშკარად სჩანს , რომ ! მაშინ როდესაც გ . კვინიტაძე სახელმწიფოს ინტერესებს იცავდა , ჯუღელი ანტისახელმწიფოებრივი აზრებით და იდებოთ იყო გატაცებული . როცა გ . კვინიტაძე ამტკიცებდა , სახელმწიფოს უშიშროების უზრუნველყო — ფისათვის , არდაგანისა და მისი მიდამოების დაკავების აუცილებლობას , ჯუღელი — ამას იმპერიალი-

*) ვალეკო ჯუღელი ასევე იგნორირებულია ეორდანიას „ ჩემ წარსულში “ , ხოლო ჯუღელის წიგნში სხენებაც არ არის შ . საქმეთა მინისტრის რამიშვილისა . უცნაური ხალხი ვართ ქართველები . არა ?

სტერ განზრახვას უწოდებდა და ამის წინააღმდეგი იყო .
 მეორე მაგალითი : როდესაც რუსებთან და წითელ ადერბაიჯანთან ომი გექონდა და გამარჯვებულმა ქართულმა ძალებმა მტრის დევნა დაიწყო , რასაც ადერბაიჯანის გათავისუფლება უნდა მოჰყოლოდა . როგორც ვიცით , ჩვენმა მთავრობამ მტერთან ზავი დადო-მოსკოვთან ხელშეკრულების დადების გამო . ამ დღეებს რომ შევხებიან იმ ნაწილში ჯუღელის წიგნისა , ლაპარაკია იმაზე , რომ გვარდიელ და წითელ მეთაურებს შორის გამართულ იდეოლოგიურ დისკუსიებში , წითლები უმწიონი ჩანდნენ გვარდიელებთან კამათში . აქ ისეთი შთაბეჭდილება რჩება , თითქოს გვარდიელები იდეოლოგიურ მოწინააღმდეგეებს ებრძოდნენ თურმე და არა - ხელახლად ჩვენი დაპყრობის მოსურვე რუსებს . იდეოლოგიამ კი არ გაიმარჯვა მაშინ , არამედ ქართველების უპირატესობამ უკუაქცია მტერი . წითლებს ხუმბერტოვად ათასი რუსი მეომარი ჰყავდათ , გ . კვინიტაძეს კი ორმოცათასი მეომარი , 21 წელს კი არა მაშინ წაგვავთ ჩვენი ქვეყანა ამზობს კვინიტაძე „ ჩემე პასუხში “ (1954 წელს) . ჯუღელის წიგნში კი ეს ომი სამოქალაქო ომად არის წარმოდგენილი , სადაც მენშევიკები იდეოლოგიურად უფრო ძლიერებად არიან დასახული ვიდრე ბოლშევიკები . სხვა მრავალი ადგილის მოტანაც შეიძლება მაგრამ მოტანილიც კმარა იმის საჩვენებლად , რომ გ . კვინიტაძე რაღაც მიზეზით გაურბის თავისი შეხედულების გასა-მაგრებლად მოყვანას ჯუღელის მცდარი აზრებისა . - მცდარი აზრებისა , დღევანდელი შეფასებით თურმე მაშინ , ჯუღელის მცდარობის მტკიცებას ვინ გაუბედავდა .

რამდენიმე სიტყვა წიგნის რუსულად გამოცემის გამო . რუსულად გამოცემულ თავის წიგნის წინასიტყვაობაში ზ . ავალიშვილი ამზობს დაახლოებით შემდეგს : ეს არსებითად ქართული წიგნი რუსულად იმითვე გამოიცა , რომ მის პოტენციურ მკითხველთა უმრავლესობისათვის რუსული ენა არის საერთო ენა . ამ მართალი მოსახრების თანახმად , კვინიტაძის წიგნის რუსულად გამოცემა გამოართლებულია . მაგრამ ამის მოწინააღმდეგეთა პასუხია : „ ჩვენი სიგლაზე რეიზა უნდა მოვდეთა ქვეყანას “ . ძნელია ამორჩევა - სიბეცეა ეს თუ მიკერძოება ! ის კი აშკარაა , სწორედ ამ წიგნიდან ჩანს თუ რამდენად არ არის ეს „ ჩვენი სიგლაზე “ - რაც მოგვივლდა , არამედ არის სიგლაზე პირვენებათა იმ მცირე რიცხვისა , ვიზუადაც ზედგამოჭრილია ნათქვამი : რევენი საქმეს წაახდენს ფათერაკს დაამარალებსო . ეთილმოაზროვნე ქართველობამ ეს უკვე იცოდა , მაგრამ ჩვენი უკეთესი სახელისათვის სწორედ ის არის საჭირო , რომ უცხოელებმაც იცოდნენ ეს .

მ . ქ .

ახალი წიგნი .

ბატონმა მინდია ლაშერმა ცალკე წიგნის სახელი გამოსცა მისი ახალი მხატვრული ნაწარმოები - მოთხრობა „ ურთ მიქვა “ . ხანდაზმულ მწერალს , რომელსაც ოთხმოცი წელი შეუსრულდა , ურთურვებთ კიდევ მრავალი წლის სიცოცხლეს და მრავალი ნაწარმოების ავტორობას .

ქართული სათვისტომოს გამგეობის არჩევნები .

ბატონ თამაზ ნასყიდაშვილის , ავადმყოფობის გამო , გადადგომის შედეგად , 1986 წლის 29 ნოემბერს , მოხდა თავმჯდომარისა და გამგეობის არჩევნები . ერთხმად იქმნენ არჩეული : ბ . ოთარ პატარიძე - თავმჯდომარე ; გამგეობის წევრები : ქ-ნი ნელი გოგობიძე ვოდესი ; ქ-ნი კატრინ გეცაძე ; ქ-ნი ლია გოგობიძე ვოდე ; ბ-ნი ოთარ ზურაბიშვილი ; ბ-ნი გია სარჯველაძე ; ბ-ნი ტარიელ ლურჯენ ფადავა საარტიზიო კომისია ; ბ-ნი შალვა თაყაიშვილი და ბ-ნი გოგი კერესელიძე . ბატონი თამაზ არჩეულ იქნა საპატიო თავმჯდომარედ . ეს პირველი შემთხვევაა ჩვენ სათვისტომოში და ცხადია მადლიერების გამოხატვაა , არა მხოლოდ სიმპატიური არამედ გულმოდგინე და უნარიანი კაცის მიმართ .

სამგლოვიარო .

ნათესავთა და მეგობართა მიმართ სამძიმრის გამოთქმით ვაქვეყნებთ 1988 წლის ივნისის შემდეგ გარდაცვლილთა სიას : ილია თაყაიშვილი ; ნათელა ბერიკაშვილი ; ქალისტრატე სალია ; კატია პავსია-იმას ; შავკვარიაანისა ; ირინე კვიციანიშვილი ; მანანა ლალიძე ; თანი წულაძისა ; ვერონიკა ჩხეიძე გრანმა-ნისა ; ანსტასია მიქელაძე პრიმაკოვისა .

მიტოვებულთა საყურადღებოდ . თუ მიტოვებულ დააკვირდება , თრ ცვლილებას შემარჩევს ქუჩრნალში .
 მას აღარ აწერია „ პარტიის გამოცემა " დასარედაქციო კოლეგიაში ახალი წევრია შემოსული-ბატონი
 ჯანრი კაშია . ეს ორი მოვლენა ერთმეორის გამომწვევი არ არის . ისინი შემთხვევით დაემთხვნენ
 ერთმანეთს . ბატონი ჯანრი კაშიას თანამშრომლობა ძვირფასი შენაძენია ჟურნალისათვის და ბუნებ-
 რივია , რომ რედაქციაშიც შემოსულიყო . იგი პარტიაში არ ჩაწერილა , არც ვინმე იყო მისი მიღები-
 სათვის უფლებამოსილი . რაც შეეხება „პარტიის გამოცემას " , ასეთი რამ „ ივერია " არც ეწერა 1977
 წლამდე . ამის შემოღება შედეგი იყო გაზეთ - ქართული აზრის " და „ ივერიას " გაერთიანებისა , როცა
 „ ივერია " ერ . დემ . მიმართულების ეთადერთ ჟურნალად იქცა და პარტიის სახელით გამოსვლის ფორმა-
 ლური უფლებაც მიეცა . მაგრამ მასშემდეგ განვლილმა დრომ - დრომ , რომელიც ყველაზე სარწმუნო
 მასწავლებელია , გვიჩვენებს , რომ იმ სამსახურის გასაწევად რომელიც ჩვენს ჟურნალს ევალება , აუცი-
 ლებელი არ არის მას პარტიის სახელი ეწეროს . ეს მითუმეტეს ცხადი გახდა , ზოგიერთთა მიერ პარ-
 ტიის სახელით გამოსვლის გაამაჰსულებულმა ფორმამაც . - ამ უკანასკნელ დროს .
 ჩვენთვის საქმარისია განვაცხადოთ , რომ ჩვენი ჟურნალი ცდლობს და მუდამ ეცდება ერთადერთ სავალ
 გზად ის გზა შიარჩიოს , რასაც მას მისი სახელი - „ ივერია " ავალებს . ეს გზა იმ დიდი ქართველის
 მიერ არის დასახული , ვინც საქართველოს ერთეული აღორძინების მამამთავრად არის საყურადღებოდ
 აღიარებული და რომლის სიდიდის კაცი საქართველოს არ ჰყოლია .
 ამასთანავე ჩვენ მხედველობაში ვიღებთ იმ ფაქტს , რომ დღეს სინამდვილეში მთელი ქართველობა სწორედ
 იმას ისახავს მიზნად , რასაც ჩვენი პარტიის პროგრამა შეიცავდა . და თუ ზოგთაგან რამე გვანსხვა-
 ვებს , ეს მხოლოდ ის არის , რომ ისინი მიუხედავად ჩვენი აზრის გაზიარებისა , ჯიუტად კუზივით თან
 ატარებენ ცხოვრების მიერ უარყოფილ დოქტრინას და ჯიუტადვე გაიძახიან : არა ! კარგია !
 ამასთან დაკავშირებით უნდა ვთქვათ შემდეგი : ჩვენი ჟურნალი ცდლობს და ცვლავ ეცდება კრიტიკუ-
 ლად შეინიჭავლოს ჩვენი წარსული . გვეუბნებიან , ეს ისტორიის საქმეაო . პასუხია : ისტორია იქმნება
 არა მხოლოდ ქრონიკაზე დაყრდნობით . მისთვის საქმეა ამ ქრონიკის მოწმეთა აზრი - რაც შეი-
 ძლება სხვადასხვა მიმართულებისა . ისტორიის „წერს " ყოველი პიროვნება , ვისაც კი რამიმე აზრი ან
 მოწმობა მოაქვს მასალად ისტორიისა . ისტორია ერთჯერ და სამუდამოდ არ იწერება , იგი გრძელი და
 რთული პროცესია . უბედურაბაა , რომ ამის თქმვა საჭიროა „პოლიტიკოსებისათვის " .
 „ ივერია " მომავალშიაც მხოლოდ აუცილებელ მანიშუმს ადგილისა დაუთმობს საინფორმაციო ჟურნ-
 აღისტიკას და ეცდება თავისი ყურადღება უფრო პუბლიცისტიკას , ნარკვევებს და საერთოდ აზროვნ-
 ებას მიამყროს . ამასთანავე , „კავკასიონის " გაცემის შეწყვეტის გამო , მომავალში ადგილი დაე-
 თმობა მხატვრულ ლიტერატურას „პოეზიის ჩათვლით - ცხადია სათანადო დონისას . ხოლო რაც შემ-
 უარულ ნაწერებს შეეხება , ჩვენ ვფიქრობთ ყველაფერი დავებეჭდოთ როგორი დონისიც არ იყოს იგი
 სტლისტურად თუ ენობრივად . ეს მოკლე ცნობა მოწოდებაცაა მომავალ თანამშრომლობისაკენ .
 ასეთია ჩვენი პროგრამა , რომლის განხორციელებასაც ვეცდებით თუ დმდრომაც იწება .

ჟურნალის ფონდი .

სალომე ზ . 1000 / შ . გვასალია 350 / სოფის სათვისტომო 300 / შ . ბერევიანი 200 / ირ . ოთხმეზური 150 /
 ვ . ემხვარი 100 / უარმეის მაღლობა რედაქციისაგან .

DIRECTEUR O. PATARIDZE EDITION HORS COMMERSE
 ADREDDE D EDITEUR
 MICHEL KAVTARADZE 61 CH DE TABOR 91310 LINAS T. 49 01 47 81
 სარედაქციო კოლეგია : გივი გაბლიანი ; გივი ზაღალასტანიშვილი ; ჯანრი კაშია ; გულნარა პატა-
 რიძე ურატაძისა ; მიხეილ ქავთარაძე (ტექსტისა და გამოცემის რედაქტორი) .

